

EMIN.SE

Svensk
Fre

VALGRANSKNING 2022

Vi granskar partierna inför valet –
i ett nytt säkerhetspolitiskt landskap

SÄKERHET

lagar och
regler

Socialt
kapital

Trohet

RESPEKT

FUNKERAR
RÄTT

SÄLT
ITAL

an
rätt

PALA

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

OM VALGRANSKNINGEN	3.
FÖRSVAR OCH SAMHÄLLETS KRISBEREDSKAP	4.
NATO	12.
VAPENEXPORT	19.
VÄRNPLIKT	28.
MÖRDARROBOTAR	36.
KÄRNVAPENNEDRUSTNING	41.

Valgranskningen är genomförd av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen.

VALGRANSKNING 2022

I den här valgranskningen har Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen analyserat de politiska partiernas försvars- och säkerhetspolitik utifrån sex viktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor. Vapenexport, värnplikt, mördarrobotar, kärnvapennedrustning, försvar och samhällets krisberedskap samt Nato. Vår granskning inkluderar de svenska politiska partier som i nuläget får partistöd.

Granskningen bygger på partiernas budgetar, propositioner/motioner, riksdagsdebatter, artiklar, partiernas hemsidor samt en enkät som skickats ut till alla partier. Valgranskningen påbörjades innan Rysslands invasion i Ukraina och har därför utformats på ett sådant sätt att visa på den förändring som skett inom svensk politik sedan invasionen.

Då den allmänna motionstiden¹ i Sverige avslutas redan under vintern 2021 för nästkommande år är många av motionerna skrivna innan invasionen. Analysen av partiernas politik efter invasionen har därmed i stor utsträckning baserats på nyhetsartiklar, riksdagsdebatter och vår enkät.

¹ Socialdemokraterna och Miljöpartiet reagerade tillsammans när budgetpropositionen skrevs, men miljöpartiet valde sedan att lämna regeringen. Detta gör höstens proposition till ett mindre exakt underlag för att fullt ut granska dessa två partiers politik. Därför bygger granskningen av Socialdemokraterna och Miljöpartiets i större utsträckning på nyhetsartiklar, riksdagsdebatter och dessa partiers hemsidor.

FÖRSVAR OCH SAMHÄLLETS KRISBEREDSKAP

Bakgrund: Vad innebär Försvar och samhällets krisberedskap?

Statsbudgetens utgiftsområde nr 6 är Försvar och samhällets krisberedskap. Budgetposten inom utgiftsområde 6 ser ut såhär:

Militär

- 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap
- 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt
- 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar
- 1:4 Forskning och teknikutveckling
- 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten
- 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet
- 1:7 Officersutbildning m.m.
- 1:8 Försvarets radioanstalt
- 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut
- 1:10 Nämnder m.m.
- 1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m.
- 1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen

Civil

- 2:1 Kustbevakningen
- 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor
- 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.
- 2:4 Krisberedskap
- 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal
- 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- 2:7 Statens haverikommission
- 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten
- 4:1 Elsäkerhetsverket

Budgeten för försvaret och samhällets krisberedskap kan delas in i två delar: militärt försvar och civil krisberedskap. Budgetpost 1:1 – 1:4 är till Försvarsmaktens förfogande. Den resterande militära delen av budgeten innehåller bland annat myndigheten totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), kostnader för internationella materielsamarbeten och industrifrågor. Under Krisberedskap återfinns det som oftast kallas det civila försvaret.

Strax efter Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022 annonserade den socialdemokratiska regeringen att anslaget till det militära försvaret ska öka till två procent av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP). Den 16 mars enades alla riksdagspartier om att anslaget till det militära försvaret ska öka med 2 miljarder kronor år 2022. Därutöver utökas materielbeställningar m.m. med 30,9 miljarder kronor. Detta är en del av den kommande ökningen av anslaget för det militära försvaret till två procent av BNP.

Överenskommelsen inkluderar även 800 miljoner till det civila försvaret.² Innan Rysslands invasion av Ukraina och de nya försvarsbeslut som tagits så motsvarade försvarsbudgeten, på 66 miljarder år 2022, 1,26 procent av BNP. Ökningen till två procent innebär en årlig kostnad på 108 miljarder kronor och därmed en årlig höjning med 42 miljarder.

Svenska Freds uppfattning

Mänsklig säkerhet är ett begrepp som sätter individens rättigheter, trygghet och personliga säkerhet i centrum. Begreppet innebär ett bredare perspektiv på säkerhet och säkerhetspolitik än nationell eller territoriell säkerhet som bygger på antagandet att säkerhet och fred kan garanteras med militära medel, och att väpnat våld är nödvändigt för att hantera konflikter och hot. Ett starkt militärt försvar behöver inte innebära att människorna som bor i den stat som försvaras lever ett säkert liv. Investeringar i försvaret görs på bekostnad av andra satsningar på välfärden som är en viktig del i det långsiktiga arbetet för mänsklig säkerhet och hållbar fred. Krisberedskap så väl som mänsklig säkerhet måste prioriteras ekonomiskt och Svenska Freds är djupt oroade över de konsekvenser som de dramatiska ökande försvarsanslaget kommer att få.

Trots Rysslands invasion av Ukraina är Försvarsmaktens bedömning att risken för ett militärt anfall mot Sverige är låg³. Men även om risken för väpnad konflikt vore påtaglig, är militära medel inte lösningen. Med ökad militarisering ökar spänningarna, säkerhetsläget försämras ytterligare och utrymmet för dialog och diplomati minskar. Att investera i utrikespolitiskt arbete med diplomati, dialog och icke-militärt samarbete för att minska spänningar och avvärja hot är därmed en bättre väg mot ökad säkerhet.

Världen är en osäker plats för oerhört många människor. Klimatrelaterade katastrofer, väpnade konflikter, ökad fattigdom och ojämlikhet, korruption, covid 19-pandemin och att över 80 miljoner människor befinner sig på flykt är några av världens största säkerhetsutmaningar. Men det är sällan det som åsyftas med det försämrade säkerhetspolitiska läget. I så fall skulle de politiska prioriteringarna och budgeten se annorlunda ut. I skuggan av Rysslands invasion finns dessa säkerhetsutmaningar kvar. Trots detta tilldelas det militära försvaret mest resurser inom statsbudgetens utgiftsområde 6, Försvar och samhällets krisberedskap, både innan och efter Rysslands invasion. Vikten av krishantering och förebyggande lyfts fram i ord, men de faktiska resurserna går överhängande till militär upprustning. I april 2022 kom den senaste klimatrappporten från FN:s klimatpanel IPCC. I den står det tydligt att läget är akut, gapet för att ligga i linje med 1,5 graders-målet växer och utsläppen ökar globalt.⁴

Redan innan Rysslands invasion i Ukraina var det en historiskt stor upprustning på gång i Sverige. Besluten som fattats efter Rysslands invasion innebär ytterligare mångmiljardökningar. Att i detta läge, på så kort tid och utan egentlig debatt om

² Regeringen.se, 16 mars 2022, [Överenskommelse om det militära och civila försvaret](https://www.regeringen.se/4947b3/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/overenskommelse-om-forsvaret-16-mars.pdf), Tillgänglig via: www.regeringen.se/4947b3/globalassets/regeringen/dokument/forsvarsdepartementet/overenskommelse-om-forsvaret-16-mars.pdf (2022-06-01)

³ Försvarsmakten.se, april 2022, [Försvarsmakten följer händelseutvecklingen mycket noga](https://www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2022/02/forsvarsmakten-foljer-handelseutvecklingen-mycket-noga/), Tillgänglig via: www.forsvarsmakten.se/sv/aktuellt/2022/02/forsvarsmakten-foljer-handelseutvecklingen-mycket-noga/ (2022-06-01)

⁴ Intergovernmental Panel on Climate Change, 2022, [Climate Change 2022 – Mitigation of Climate Change](https://www.report.ipcc.ch/ar6wg3/pdf/IPCC_AR6_WGIII_FinalDraft_FullReport.pdf), Förenta nationernas miljöprogram och Världshälsoorganisationen, Tillgänglig via: www.report.ipcc.ch/ar6wg3/pdf/IPCC_AR6_WGIII_FinalDraft_FullReport.pdf (2022-06-01)

konsekvenserna, fatta sådana omvälvande och långtgående beslut är både riskabelt och ogenomtänkt samt speglar tydligt den särställning som det militära har i vårt samhälle. Först och främst bör frågan ställas var dessa pengar ska komma ifrån.

Ska det vara på bekostnad av investeringar i hälso- och sjukvården? Två år efter att covid-19-pandemin bröt ut har vi inte sett tillräckliga investeringar eller åtgärder för att kompensera eller komma ikapp vårdskulden. Eller är det investeringarna i åtgärder mot mäns våld mot kvinnor eller det enorma arbete som krävs för att bromsa klimatförändringarna som inte kommer att få plats? Redan idag är klimatpåverkan från den militära sektorn betydande⁵. De stora prioriteringarna på försvarsanslaget måste också ses mot bakgrund av att regeringen beslutat att drastiskt skära ned på det långsiktiga biståndet till arbete för demokrati, mänskliga rättigheter och klimatarbete.

Vad tycker partierna?

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet anser att svensk säkerhetspolitik främst ska bygga på fredliga lösningar och på att förebygga kriser snarare än militära alternativ. Vänsterpartiet anser att Sveriges säkerhet förutsätter en aktiv, självständig, utrikespolitik med ett brett engagemang för demokrati, mänskliga rättigheter och folkrätt samt för kvinnors frigörelse och global social rättvisa.⁶

Vänsterpartiet föreslog, innan Rysslands invasion av Ukraina i sin höstbudget 2021, en minskning av budgeten på försvar och krisberedskap. Vänsterpartiet menade då att Försvarsmakten har möjligheter att spara in kostnader på materiel och ville göra besparingar på anslaget för materiel, minska Försvarsmaktens insatser internationellt och sänka anslaget till Försvarets materielverk (FMV).⁷

Däremot vill Vänsterpartiet öka budgeten för det civila försvaret, genom att utöka Kustbevakningens anslag.⁸ Vänsterpartiet vill även ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ökade anslag för att inleda en pilotstudie för regionala center för beredskapslivsmedel, som skulle öka den inhemska tillverkning av gödningsmedel och minska importberoendet och därmed öka motståndskraften mot störningar. Vänsterpartiet vill även återupprätta beredskapslager för livsmedel och bränsle i Sverige och i samarbete med våra grannländer.⁹

Idag står Vänsterpartiet bakom regeringen och riksdagens överenskommelse om att öka försvarsanslaget till två procent av BNP.¹⁰

⁵ Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, 2020, *Frikortet – en granskning av försvarets klimatarbete*, Tillgänglig via: www.svenskafreds.se/frikortet/ (2022-06-01)

⁶ Vänsterpartiet.se, 4 maj 2022, *Försvaret*, Tillgänglig via: www.vansterpartiet.se/politik/forsvaret/ (2022-06-01)

⁷ Motion till riksdagen 2021/22:3187 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), *Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap*, Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-6-forsvar-och-samhallets_H9023187 (2022-06-01)

⁸ Ibid

⁹ Ibid

¹⁰ Gunnarson, Hanna, 16 mars 2022, *Det svenska militära och civila försvaret ska byggas starkt igen*, Vänsterpartiets facebook, Tillgänglig via: www.facebook.com/vansterpartiet (2022-06-01)

Miljöpartiet

Miljöpartiet betonar att Sverige behöver en försvarspolitik som skyddar Sverige mot många olika hot och risker. Sverige bör bidra till att minska spänningar och främja dialog och ser diplomati och dialog som Sveriges första försvarslinje. De vill stärka det civila försvaret och krisberedskapen för att kunna möta hot som klimatförändringar, naturkatastrofer, cyberattacker och våldsbejakande extremism samt stärka Sveriges roll i konfliktförebyggande arbete. Miljöpartiet vill att Sverige agerar i solidaritet med världens utsatta och krigsdrabbade människor – inte med krigsindustrin. Demokratibistånd, satsningar på diplomati och kamp mot klimatförändringar beskriver partiet som viktigt säkerhetsarbete.¹¹

Partiet tycker att Sverige i sin säkerhetspolitik aktivt ska delta i uppbyggnaden av internationellt samarbete i frågor som rör nedrustning, ickevåldsfördrag och demilitariserade zoner. Den militära beredskapen ska enligt Miljöpartiet syfta till att kunna genomföra internationella insatser och att bibehålla kunskap, om nya hot i framtiden skulle riktas mot Sverige.¹² Partiet anser dock att militära insatser kan rättfärdigas då förebyggande åtgärder misslyckats och det är det enda medlet för att förhindra ytterligare lidande och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. En förutsättning är att det sker i självförsvar eller med FN-mandat.

I och med Rysslands invasion av Ukraina välkomnade Miljöpartiet den socialdemokratiska regeringens förslag om mer pengar till försvaret men krävde en minst lika stor satsning på det civila försvaret.¹³ Miljöpartiet står därmed bakom den militära upprustning som nu sker, med argumentet att det är en "kortsiktig nödvändighet" men att det långsiktiga målet är att rusta ner militären och bygga en värld där säkerhet byggs i samarbete. Miljöpartiet vill se en värld där konflikter löses med andra metoder än med vapen och krig, men konstaterar att vi inte är där idag.¹⁴ Miljöpartiet anser att den stora satsningen på det militära försvaret är en nödvändig anpassning till att vi har en mer hotfull omvärld.

Socialdemokraterna

Enligt Socialdemokraterna har Sverige en defensiv hållning och partiet beskriver det som en självklarhet att diplomati alltid måste vara den främsta försvarslinjen.¹⁵ Samtidigt har partiet under sin tid i regeringen prioriterat att stärka det militära försvaret med omfattande öknings av försvarsbudgeten och skickat in en Natoanmälan¹⁶.

Socialdemokraterna vill att Sverige ska ha ett starkt totalförsvar med en militär förmåga och civil beredskap som de beskriver som krigsavhållande. Socialdemokraterna anser att

¹¹ Miljöpartiet.se, 2021, **Fred och Försvar**, Tillgänglig via: www.mp.se/politik/fred-och-forsvar/ (2022-06-01)

¹² Miljöpartiet.se, 2021, **Världen - Fred och säkerhet**, Tillgänglig via: www.mp.se/om/partiprogram/varlden/ (2022-06-01)

¹³ Björkman, Fredrik, 10 mars 2022, **MP: Regeringens besked "steg i rätt riktning"** – vill se lika mycket till civilt försvar, Dagens Industri, Tillgänglig via: www.di.se/nyheter/mp-regeringens-besked-steg-i-ratt-riktning-vill-se-lika-mycket-till-civilt-forsvar/?msclid=ed52849bba6311ecbbcf2a30ffadc34 (2022-06-01)

¹⁴ Arenander, Inger och Nilsson, Erik, 2022-04-03, **Bolund: "Är inte vad jag hör från Andersson"**, Svenska Dagbladet, Tillgänglig via: www.svd.se/a/G3AQaB/bolund-mp-i-utfragningen-inte-strategiskt-beslut-att-lamna-regeringen (2022-06-01)

¹⁵ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Socialdemokraterna

¹⁶ för mer info se Natokapitlet.

det svenska försvaret ska bevara vår fred och självständighet, trygga stabiliteten i vårt närområde och bidra till att stärka internationell fred och säkerhet. Socialdemokraterna vill ha vad de beskriver som ett modernt, effektivt och folkligt förankrat försvar och öka anslaget till det militära försvaret till motsvarande två procent av BNP¹⁷ "så fort det är praktiskt möjligt".¹⁸ Regeringen räknar med att det kommer ske tidigare än 2033¹⁹. Socialdemokraterna anser att en ökad svensk militär förmåga höjer vad de beskriver som en "försvarströskel" och ger en tydlig signal till omvärlden att vårt land tar sitt säkerhetspolitiska ansvar.²⁰

Socialdemokraterna vill också att Sverige ska klara att möta hot som terrorism och våldsbejakande extremism, konfliktrisker som följer av till exempel klimatförändringar och pandemier, cyberattacker på samhällsviktiga it-system.²¹

Centerpartiet

Centerpartiet föreslog en ökning av försvaret och krisberedskapen i sin budgetmotion hösten 2021, där merparten gick till det civila försvaret i form av ökat stöd till Kustbevakningen, förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor, krisberedskap och Statens haverikommission.²²

Centerpartiet ville innan Rysslands invasion i Ukraina gradvis höja försvarsanslaget till två procent av BNP till år 2030²³. Centerpartiet ansåg att det krävdes för att det finns en förväntan hos Sveriges samarbetsländer att Sverige ska göra denna ambitionshöjning, och att den är absolut nödvändig för att "utveckla svensk försvarsförmåga utifrån en försämrad omvärldskontext". Centerpartiet anser att Rysslands krig i Ukraina har gjort behoven mer akuta. Därmed driver Centerpartiet nu att försvaret ska få två procent av BNP senast år 2025 samt att mer pengar ska gå till det civila försvaret.²⁴ Centerpartiet anser att nu när säkerheten i vårt närområde är sämre än tidigare, måste vi på nytt bygga upp det civila försvaret.

Centerpartiet påpekar att Sverige snabbt måste förbättra livsmedelsberedskapen för krig, förbättra läkemedelsförsörjningen, öka den svenska tillverkningen av biodrivmedel och öka självförsörjningen inom förnybar energi.²⁵

¹⁷ Regeringen.se, 10 mars 2022, **Försvarsanslaget ska öka till två procent av BNP**, Tillgänglig via:

www.regeringen.se/artiklar/2022/03/forsvarsanslaget-ska-oka-till-tva-procent-av-bnp/ (2022-06-01)

¹⁸ Socialdemokraterna.se, 15 maj 2022, **Militärt försvar och civilberedskap**, Tillgänglig via:

www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/forsvar-och-krisberedskap (2022-06-01)

¹⁹ Europaportalen.se, 10 mars 2022, **Försvarsutgifter i EU-länderna 2020**, Tillgänglig via:

www.europaportalen.se/2022/03/regeringen-kraftig-forstarkning-av-sveriges-forsvar (2022-06-01)

²⁰ Socialdemokraterna.se, 15 maj 2022, **Militärt försvar och civilberedskap**, Tillgänglig via:

www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/forsvar-och-krisberedskap (2022-06-01)

²¹ Ibid

²² Motion till riksdagen 2021/22:4145 av Daniel Bäckström m.fl. C, **Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap**, Tillgänglig via:

www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-6-forsvar-och-samhallets_H9024145 (2022-06-01)

²³ Motion till riksdagen 2021/22:4121 av Annie Lööf m.fl. C), **Centerpartiets budgetmotion 2022**, Tillgänglig via:

www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2022_H9024121/html (2022-06-01)

²⁴ Centerpartiet.se, Försvar, Tillgänglig via: www.centerpartiet.se/var-politik/politik-a-o/forsvar (2022-06-01)

²⁵ Ibid

Liberalerna

Liberalerna har länge velat öka försvarsanslaget och inför valet 2018 ville de att anslaget skulle uppgå till två procent av Sveriges BNP redan 2026.

I sin budgetmotion hösten 2021 förslög Liberalerna inga förändringar i den militära delen av budgeten mot regeringens förslag 2021 men däremot en höjning av den civila delen genom ökade anslag till Kustbevakningen och Strålsäkerhetsmyndigheten.²⁶

Liberalerna förtydligar i sin motion att de kommer följa hur anslaget används och arbeta för att ordentliga objektsramar för beställda ubåtar och JAS-plan tas fram och redovisas så att kostnaderna inte drar iväg. De två ubåtar som beställts från Saab Kockums har till exempel blivit fem miljarder kronor dyrare än beräknat.²⁷ I januari 2022 KU-anmälde därmed Liberalerna försvarsministern Peter Hultqvist för att de ökade kostnaderna inte redovisats för riksdagen.²⁸

Liberalerna påpekar också vikten av individens frihet, rättigheter och skyldigheter i den allt mer komplexa övervakningen av cyberrymden och uttrycker oro över regeringens förslag om att exempelvis tillåta andra länder att från svenska myndigheter beställa underrättelser som inte berör svenska säkerhetsintressen.²⁹

Efter Rysslands invasion av Ukraina vill Liberalerna att Sverige redan 2024 uppfyller Natos krav på två procent av BNP till försvaret. Partiet vill dessutom lägga ytterligare 15 miljarder till försvaret 2023 samt 30 ytterligare miljarder 2024. Den så kallade beredskapskredit som ska säkerställa att en nödvändig beredskapshöjning inte förhindras på grund av att det saknas finansiering som finns vill partiet ska användas för materielköp här och nu – så som inköp av ammunition, personlig utrustning, drönare och materiel till beredskapslager. Därtill bör försvaret, enligt Liberalerna, redan i år genomföra en större mobiliseringsövning.³⁰

Moderaterna

Moderaterna vill satsa på såväl det militära som det civila försvaret. Partiet menar att säkerhetsläget, både i Sveriges närområde och globalt, fortsätter att försämrats i form av traditionella militära hot och i form av hybridhot, cyberattacker och påverkanskampanjer. Moderaterna vill öka försvars- och krisberedskapsbudgeten med ökat stöd till forskning

²⁶ Motion till riksdagen 2021/22:4181 av Johan Pehrson m.fl. (L), **Ny start för Sverige – Liberalernas budgetmotion för 2022**, Tillgänglig via;
www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ny-start-for-sverige--liberalernas-budgetmotion_H_9024181/html (2022-06-01)

²⁷ Ibid

²⁸ TT, 2022-01-31, **Liberalerna KU-anmäler försvarsministern för ubåtsorder**, Dagens Nyheter, Tillgänglig via:
www.dn.se/sverige/liberalerna-ku-anmaler-forsvarsministern-for-ubatsorder/?fbclid=IwARiI_D7TgCD-sXxBXwG5BsQmjVy69tfhDZtNa82yKIGUQO_5EbTqHAWTz44 (2022-06-01)

²⁹ Motion till riksdagen 2021/22:4181 av Johan Pehrson m.fl. (L), **Ny start för Sverige – Liberalernas budgetmotion för 2022**, Tillgänglig via;
www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ny-start-for-sverige--liberalernas-budgetmotion_H_9024181/html (2022-06-01)

³⁰ Liberalerna.se, 3 mars 2022, **Förstärkt försvaret – nå Natos tvåprocentsmål redan 2024**, Tillgänglig via;
www.liberalerna.se/kriget-i-ukraina/forstark-forsvaret-na-natos-tvaprocentsmal-redan-2024/?msclid=76988d30ba5d11ec8f298be8b1cc76a5 (2022-06-01)

och teknikutveckling, Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut och Kustbevakningen.³¹

Moderaterna anser att krisledningen måste stärkas och vill därför inrätta ett nationellt säkerhetsråd direkt under statsministern. Moderaterna vill också stärka försörjningssäkerheten när det gäller viktiga varor som läkemedel, livsmedel och drivmedel. Partiet vill att krislagstiftningen ska förändras så att den inte bara fungerar vid höjd beredskap, utan även vid större kriser.³²

Moderaterna föreslår att avsätta medel till forskning om det civila försvaret. Moderaterna ville redan innan Rysslands invasion av Ukraina att Sverige skulle gå mot ett försvarsanslag som på sikt motsvarar två procent av BNP. I och med kriget i Ukraina vill Moderaterna öka försvarsbudgeten till 120 miljarder till 2025, en budgetökning som motsvarar en försvarsbudget på två procent av BNP.³³ Moderaterna vill även, genom att skapa ett så kallat "inteckningsbart utrymme" på 200 miljarder, att Försvarsmakten direkt ska kunna beställa vapen och materiel.³⁴

Kristdemokraterna

I jämförelse med regeringens budgetproposition 2021 så ökade Kristdemokraterna anslaget på Försvarets radioanstalt och på Kustbevakningen i sin budgetmotion hösten 2021. Partiet vill att utgifterna för Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor minskar men vill skjuta till mer till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt föreslår en nyinrättad Cybersäkerhetsmyndighet.³⁵

Kristdemokraterna anser att Sverige alltid ska ha ett starkt försvar. Förmågan att möta såväl inre som yttre hot utgör två grundläggande uppgifter enligt partiet. Kristdemokraterna anser att det är viktigt att stärka det civila försvaret skyndsamt. Det civila försvaret bör inom ramen för befintliga resurser prioritera uppgiften att planera stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap, menar Kristdemokraterna.

Kristdemokraterna ansåg att Sverige på sikt bör nå två procent av BNP och förtydligade att höjningen måste fortsätta med 5 miljarder per år även år 2026 och 2027³⁶. Efter Rysslands invasion av Ukraina vill Kristdemokraterna att Sverige ska gå samma väg som Tyskland

³¹ Motion till riksdagen 2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M), **Ett starkt försvar i en osäker omvärld**, Tillgänglig via;
www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ett-starkt-forsvar-i-en-osaker-omvarld_H9023641/html (2022-06-01)

³² Motion till riksdagen 2021/22:3642 av Pål Jonson m.fl. (M), **Civil beredskap för en ökad motståndskraft mot kriser och krig**, Tillgänglig via;
www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/civil-beredskap-for-en-okad-motstandskraft-mot-H9023642/html (2022-06-01)

³³ TT, 3 mars 2022, M: **Ge försvaret 30 miljarder mer till 2025**, Expressen, Tillgänglig via;
www.expressen.se/nyheter/m-ge-forsvaret-30-miljarder-mer-till-2025/, (2022-06-01)

³⁴ Ibid

³⁵ Motion till riksdagen 2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD), **Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap**, Tillgänglig via;
www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-6-forsvar-och-samhallets-H9023908/html (2022-06-01)

³⁶ Ibid

som har beslutat att öka från 1,4 procent av BNP till två procent inom loppet av ett och ett halvt år.³⁷

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna anser att en ny grundlag behövs som reglerar att försvarsbudgeten ska ha en lägsta nivå om två procent av BNP, för att undvika att pengar tas från försvaret om det saknas på andra ställen.³⁸ Sverigedemokraterna vill även utöka försvarsmaktens möjligheter att bistå polisen vid särskilt svåra ordningsproblem.³⁹

Sverigedemokraterna har i sin höstbudget 2021 föreslagit att öka budgeten för försvar och krisberedskap med totalt ca 2,93 miljarder kronor 2022. Sverigedemokraterna anser att ett väl utbyggt och uthålligt civilförsvar är av stor betydelse för Sveriges försvarsförmåga.⁴⁰

Sverigedemokraterna ökade även i sin budgetmotion anslaget till Kustbevakningen, åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor samt för ett nytt anslag för ett beredskapslager.⁴¹ Sverigedemokraterna ville, innan det nya tvåprocentmålet togs i och med Rysslands invasion av Ukraina, att Försvarsmaktens medel skulle uppgå till 84 miljarder kronor, motsvarande 1,5 procent av BNP, senast 2025. De ansåg att förberedelser borde ske för fortsatt stegvis upptrappning under kommande försvarsbeslut för perioden 2026–2030 för att nå upp till två procent av BNP senast 2030.⁴²

Feministiskt initiativ

Feministiskt initiativ är kritiska till de satsningar som görs på försvaret. De anser att gå från 42 miljarder (2009) till 66 miljarder (2021) till att 2025 eventuellt lägga 110 miljarder av svenska skattepengar varje år på militärt försvar är en felprioritering. Feministiskt initiativ anser att dessa pengar istället behövs på annat håll, t.ex. i vården, skolan och för att stärka socialtjänsten.

Partiet lyfter att det inte finns någon evidens i konfliktforskning att militär upprustning minskar risken för att hamna i krig. Feministiskt initiativ säger även att det är en myt att Sverige har lagt mindre pengar på försvaret, och att det som hänt istället är att andra länder upprustat mer men att Sverige fortsatt har en av Europas dyraste militärmakter, om än inte så stor sett till mängden personal.

³⁷ Granlund, John, 10 mars 2022, *Oppositionen kritisk till regeringens förslag på upprustning: "Räcker inte"*, Aftonbladet, Tillgänglig via: www.aftonbladet.se/nyheter/a/G3gv69/oppositionen-kritisk-till-regeringens-upprustning-av-forsvaret?msclkid=fe118448ba2f11ecb8bf949a038aec7d (2022-06-01)

³⁸ Motion till riksdagen 2021/22:3938 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD), *Nu är det dags för Sverige – Sverigedemokraternas förslag till statsbudget 2022*, sid. 72, Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/nu-ar-det-dags-for-sverige--sverigedemokraterna_s_H9023938 (2022-06-01)

³⁹ Sd.se, *Försvarspolitik*, Tillgänglig via: <http://sd.se/vad-vi-vill/forsvarspolitik/> (2022-06-21)

⁴⁰ Sverigedemokraternas förslag till statsbudget 2022, Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/nu-ar-det-dags-for-sverige--sverigedemokraterna_s_H9023938 (2022-06-01)

⁴¹ Ibid

⁴² Ibid

Feministiskt initiativ är emot tvåprocentsökningen och anser att Sverige istället borde fortsätta omställningen till ett insatsförsvaret som faktiskt kan hjälpa till att hantera moderna säkerhetshot som pandemier, terror och cyberhot. Partiet motsätter sig en återgång till 70-talets försvar och massutbildning av unga män i våld och i att lyda order, något som det menar skulle minska säkerheten, inte öka den.⁴³

NATO

Bakgrund: Sverige och Nato

Nato är en transatlantisk militärallians med 30 medlemsländer som arbetar för samverkan mellan olika länders militära försvar. Om ett medlemsland attackeras uppfattas det som en attack mot alla medlemsländer.⁴⁴ Sverige har sedan 1994 haft ett samarbete med Nato inom samarbetet "partnerskap för fred". 2014 skrev regeringen under ett avtal om värdlandsstöd som röstades igenom i riksdagen 2016. Värdlandsavtalet innebär att Sverige ska kunna stå värd för Natoövningar i fredstid och ge och ta emot militär hjälp i händelse av krig. Sverige har även deltagit i en rad militära Nato-ledda insatser internationellt.⁴⁵

18 maj 2022 skickade regeringen in en intresseansökan om Natomedlemskap, efter att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna svängt och sagt ja till svenskt Natomedlemskap. Detta innebär att sex av åtta partier i riksdagen står bakom ett Natomedlemskap. När detta skrivs, i juni 2022, bereds medlemsansökan av de 30 Natomedlemmarna - som var och en måste godkänna Sveriges medlemskap i sina parlament. Därefter kommer Sveriges riksdag att rösta om att godkänna (ratificera) medlemskapet. I och med Sveriges intresseanmälan till Nato gick Turkiet, som är Natomedlem, ut och ställde ett antal krav på Sverige för att landet skulle godkänna ett svenskt medlemskap. Bland annat vill Turkiet att Sverige ska:

- Hjälpa Turkiet i kampen mot PKK, IS, Gülenrörelsen och DHKP-C,
- Införa lagar som krävs för att kunna bidra till kampen mot terrorism,
- Utlämna personer som har kopplingar till terrorism,
- Dela underrättelseuppgifter med Turkiet och

⁴³ Jordö, Martin, 10 mars 2022, **Nej till upprustning - Ja till fredsarbete!**, Feministiskt initiativ. se, Tillgänglig via: www.feministisktinitiativ.se/roster/nej-till-upprustning-ja-till-fredsarbete/ (2022-06-01)

⁴⁴ Nato.int, 2020, **Vad är Nato**, Tillgänglig via: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/6/pdf/What_is_NATO_swe_20200507.pdf (2022-06-10)

⁴⁵ Regeringen.se, 13 juli 2015, **Samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd**, Tillgänglig via: www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2015/07/ds-201539/ (2022-06-13)

- Ta bort restriktioner vad gäller export av krigsmateriel till Turkiet.⁴⁶

Svenska Freds uppfattning

Svenska Freds är emot ett svenskt medlemskap i Nato. Huvudanledningen är att ett Natomedlemskap varken skulle göra Sverige eller världen till en säkrare plats. Som medlem skulle Sverige bli del av en kärnvapendoktrin och vår röst och vårt agerande för demokrati, konfliktförebyggande, nedrustning och fredlig konflikthantering försvagas. Det går inte att skapa hållbar fred och mänsklig säkerhet med hjälp av en militär allians och militära medel. Genom att ingå i en allians med odemokratiska länder finns risk för att Sverige kompromissar med andra ambitioner och åtaganden i vår utrikespolitik. Att Sveriges regering överväger att för att gynna svenskt Natomedlemskap återuppta vapenexporten till det odemokratiska Turkiet, export som stoppades efter att landet mot folkrätten militärt invaderade norra Syrien 2019, är ett mycket tydligt exempel på det. Medlemskapet ökar också risken att dras in i krig och väpnad konflikt.

Nato är uteslutande en militär organisation vars kärna vilar på avskräckning, kärnvapen och kollektivt självförsvar. Svenska Freds anser att ett svenskt Natomedlemskap riskerar att begränsa Sveriges utrikespolitiska självständighet och att det kan bidra till att öka spänningarna i närområdet. Dessutom skulle Sverige hamna i en militär organisation med flera problematiska samarbetspartners. USA, ett land som har en lång historia av att bryta mot folkrätten och bedriva en impulsiv och nyckfull utrikespolitik, har en tongivande roll i Nato. Turkiet och Ungern är ytterligare två medlemsländer vars utveckling är djupt problematisk.

Nato är en organisation som inbördes ser efter och skyddar sina, eller ibland närstående staters, intressen. Mänsklig säkerhet handlar om att stå upp för dem som behöver vårt skydd oavsett medlemskap i Nato och att förebygga och åtgärda grundorsaker till väpnad konflikt. Som en renodlad militärallians saknar Nato därmed relevans för de största säkerhetsproblem som världen står inför, exempelvis klimatförändringar, pandemier, hot mot demokratin eller organiserad brottslighet. Det är hot som ett militärt försvar aldrig kan lösa. När militär upprustning prioriteras minskar utrymmet och resurserna att bemöta dessa stora säkerhetsutmaningar.

Den ensidiga och onyanserade debatt som föregick det svenska Natobeslutet 19 maj 2022 gjorde den låga kunskapen om Nato och kärnvapen påtaglig. Den säkerhetsriskanalys med titeln "Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige"⁴⁷ som

⁴⁶ Ewald. Hugo, Lund. Lina, Holago. Ülkü, 2022-06-08, Uppgifter: Turkiets tio krav för svenskt Natomedlemskap, Dagens Nyheter, Tillgänglig via:

www.dn.se/sverige/uppgifter-turkiets-tio-krav-for-svenskt-natomedlemskap/?fbclid=IwAR28BxBAYl97shBBERqikiUatDcXTfaseyBlTfLxBpZhWzWoYBHnu2DWuiQ (2022-06-10)

⁴⁷ Regeringen.se, 13 maj 2022, Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge - konsekvenser för Sverige

Ds 2022:7, Tillgänglig via:

www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2022/05/ds-20227/ (2022-06-13)

presenterades den 13 maj visade på vad som antingen var stora kunskapsluckor eller medvetna förenklningar. Turkiet och de uppenbara risker som fanns med att gå in i en militärallians med odemokratiska stater togs inte upp och analysen tonade ner och grovt förenklade bland annat betydelsen av att ingå i Natos kärnvapenpolicy.

Vad tycker partierna?

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet är mot ett svenskt Natomedlemskap eftersom de anser att alliansfriheten behövs för att kunna bedriva en självständig utrikespolitik och verka för fred och nedrustning.⁴⁸ De vill riva upp värdlandsstödsavtalet med Nato och menar att det minskar trovärdigheten för Sveriges alliansfrihet samt ökar spänningarna i Sveriges närområde.⁴⁹ Partiet vill stärka Sveriges militära alliansfrihet. Detta anser Vänsterpartiet är nödvändigt för att Sverige ska kunna arbeta aktivt för global nedrustning.⁵⁰ Vänsterpartiet ser relationen med Nato som ett hinder för att kunna bedriva en oberoende utrikespolitik och menar att den riskerar Sveriges roll som medlare i kris och konfliktsituationer.⁵¹ Nato är en kärnvapenallians och för Vänsterpartiet ökar Sveriges nära samarbete med Nato risken att behöva husera kärnvapen på svensk mark. Dessutom anser partiet att samarbetet ökar risken för att Sverige dras in i krig, konflikter och att bidra till upprustningsspiraler⁵², något som snarare minskar Sveriges säkerhet.⁵³

Vänsterpartiet anser att Natoansökan som regeringen skickade in 18 maj 2022 var förhastad och har skett utan reell folklig debatt eller grundlig analys.⁵⁴ Vänsterpartiet anser att ett beslut om Natomedlemskap bör tas genom folkomröstning.⁵⁵ Vänsterpartiet kommer att rösta emot godkännandet (ratificeringen) av Nato medlemskapet när det kommer till Sveriges riksdag.⁵⁶

⁴⁸ Vänsterpartiet.se, 5 maj 2022, Nato, Tillgänglig via: <https://www.vansterpartiet.se/politik/nato/> (2022-06-13)

⁴⁹ Motion till riksdagen 2021/22:497 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), För militär alliansfrihet, s. 9, tillgänglig via: <https://data.riksdagen.se/fil/92E278B5-6507-4054-A5E3-065EE882A5F9> (2022-06-13)

⁵⁰ Ibid, s. 2-3, 8

⁵¹ Ibid, s. 3-4

⁵² Upprustningsspiral innebär att Land A investerar mer i sin militärmakt, rustar upp, för att avskräcka land B från att attackera. Land B känner sig då i underläge och investerar i sin militärmakt, vilket får land A att känna sig hotat och i behov av ännu mer upprustning.

⁵³ Motion till riksdagen 2021/22:497 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), För militär alliansfrihet, s. 8-9, tillgänglig via: <https://data.riksdagen.se/fil/92E278B5-6507-4054-A5E3-065EE882A5F9> (2022-06-13)

⁵⁴ Svenneling, Håkan (V), 10 juni 2022, Utrikespolitisk debatt i riksdagen, anförande 78, Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_H9C120220610ud (2022-06-13)

⁵⁵ Engbom, Lotten, 29 april 2022, Vänsterpartiet kräver folkomröstning om Nato, SVT Nyheter, Tillgänglig via: www.svt.se/nyheter/inrikes/vansterpartiet-kraver-folkomrostning-om-nato (2022-06-13)

⁵⁶ Svenneling, Håkan (V), 10 juni 2022, Utrikespolitisk debatt i riksdagen, anförande 84, Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_H9C120220610ud (2022-06-13)

Miljöpartiet

Miljöpartiet vill inte gå med i Nato då partiet anser att Sveriges alliansfrihet möjliggör för Sverige att fatta oberoende utrikespolitiska beslut, vilket de tror ökar Sveriges säkerhet. Miljöpartiet vill att Sverige ska fortsätta vara alliansfritt då det ökar möjligheten att agera fredsmäklare och därmed bidra till medling och avspänning. Därmed ställer sig Miljöpartiet kritiskt till ett fördjupat samarbete mellan Nato och EU och en ökad militarisering av EU.⁵⁷

Miljöpartiet anser att processen som ledde till att regeringen ansökte om Natomedlemskap har hastats fram och anser att det saknades en ordentlig demokratisk förankring och en bred samhällelig debatt. Partiet anser att den säkerhetspolitisk analys som togs fram under mycket kort tid, innehåller en bristfällig analys.⁵⁸ I och med regeringens Natoansökan har miljöpartiet ställt sju krav på Sveriges Natomedlemskap. Dessa inkluderade att Sverige ska anta ett nationellt förbud mot införsel av kärnvapen i Sverige, att Sverige inte ska delta i Natos Nuclear planning group eller bidra till den kollektiva planeringen av kärnvapen samt förhålla sig kritiskt till Natos kärnvapendelningspolicy (nuclear sharing). Vidare ska Sverige verka för principen om "No first use" i Nato, vara pådrivande för att öka respekten för demokratiska värderingar genom ett demokratikrav inom Nato, se till att inga permanenta Natotropper eller baser placeras på svenskt territorium, samt att Sverige och de nordiska länderna ska utveckla det nordiska försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet.⁵⁹

Socialdemokraterna

Den Socialdemokratiska regeringen lämnade in ansökan om ett svenskt Natomedlemskap den 18 maj 2022⁶⁰. I och med detta har Socialdemokraterna ändrat sin inställning då de tidigare varit emot ett Natomedlemskap med argumentet att de ser att den militära alliansfriheten möjliggör för Sverige att bedriva en självständig utrikespolitik och att den spelar en viktig roll i medling vid konflikter.⁶¹ Socialdemokraterna sa innan svängningen i Natofrågan att den militära alliansfriheten har varit ett fundament i Sveriges säkerhetspolitik och har tjänat Sverige väl genom att bidra till stabilitet och säkerhet. Partiets ambition har varit att hålla nere spänningarna i Europa och därmed säkra fred och stabilitet i vårt närområde. I och med Rysslands invasion av Ukraina, 24 februari 2022, råder det enligt partiet en ny verklighet där Ryssland totalt bryter mot den europeiska

⁵⁷ Miljöpartiets partistyreelse, 2021-10-07, Försvars- och säkerhetspolitiskt program, s. 8-9, 29; Tillgänglig via: https://www.mp.se/sites/default/files/forsvars_och_sakerhetspolitiskt_program_antaget_ps_21-10-07-v2.pdf (2022-06-10)

⁵⁸ Hirvonen. Annika (MP), 10 juni 2022, Utrikespolitisk debatt i riksdagen, anförande 121, Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_H9C120220610ud (2022-06-13)

⁵⁹ Miljöpartiets partiledning, 24 maj 2022, MP: Våra sju krav när Sverige går med i Nato, Aftonbladet, Tillgänglig via: www.aftonbladet.se/debatt/a/wOBox4/mp-vara-sju-krav-nar-sverige-gar-med-i-nato (2022-06-10)

⁶⁰ Regeringen.se, Sverige och Nato, Tillgänglig via: www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-och-nato/ (2022-06-10)

⁶¹ Svenska Freds, 2018, Försvars- och säkerhetspolitisk valgranskning 2018, sid. 19, Tillgänglig via: www.svenskafreds.se/app/uploads/2018/07/valgranskning-2018.pdf (2022-06-13)

säkerhetsordningen. Utifrån detta samt en vilja att fortsätta Sveriges försvarssamarbeten med Finland har man landat i att ett Natomedlemskap är det bästa sättet att värna Sveriges säkerhet.⁶²

I regeringens andra utrikespolitiska deklaration 10 juni 2022 säger Ann Linde att "Sverige skulle som medlem åta sig helheten i Washingtonfördraget, inklusive Natos doktriner"⁶³. Ett Natomedlemskap kan också förändra förutsättningarna för krigsmaterielexport inom vårt nationella regelverk. [...] Det krävs enighet inom Nato för att gå vidare med att behandla Sveriges och Finlands ansökningar. [...] Sverige kommer solidariskt att bidra till hela Natos säkerhet, inklusive Turkiets. Vår ambition är att i konstruktiv anda komma framåt i de frågor som Turkiet har rest.⁶⁴

Centerpartiet

Centerpartiet har sedan 2015 drivit att Sverige borde bli medlem i Nato och att Sverige ska anta en Natooption i likhet med Finland. De anser att det är en myt att Sverige är neutralt⁶⁵ och är av åsikten att Nato och EU är grunden till vår gemensamma säkerhet och att vi skulle minska risken för ett anfall om Sverige ingick i Nato.⁶⁶ Centerpartiet anser att det bidrar till ökad instabilitet i Östersjöregionen att inte vara medlem i Nato och att det genererar en alltför stor osäkerhet i Sveriges säkerhetspolitiska doktrin att bygga militära samarbeten utan några säkerhetsgarantier.⁶⁷

Liberalerna

Liberalerna var det första riksdagspartiet som sade ja till svenskt Natomedlemskap.⁶⁸ De anser att det är viktigt för ett litet land som Sverige att ha samarbetsmöjligheter om Sverige skulle bli angripet av en yttre makt. Liberalerna anser att Nato är världens främsta

⁶² Socialdemokraterna.se, 8 juni 2022, Nato, Tillgänglig via: www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/nato (2022-06-10)

⁶³ Möte med UD:s nedrustning och icke-spridningsenhet och utrikesministern Ann Linde den 14 juni 2022 förtydligade utrikesministern att detta även inkluderar Natos kärnvapenpolicies.

⁶⁴ Linde, Ann, 10 juni 2022, Regeringens deklaration vid 2022 års utrikespolitiska debatt i riksdagen fredagen den 10 juni 2022, sid.3; Tillgänglig via: www.regeringen.se/49ce43/globalassets/regeringen/bilder/utrikesdepartementet/utrikesministern/utrikesdeklarationen-juni-2022.pdf (2022-06-10)

⁶⁵ Centerpartiet.se, Internationella försvarssamarbeten, Tillgänglig via: www.centerpartiet.se/var-politik/politik-a-o/forsvar/internationella-forsvarssamarbeten (2022-06-13)

⁶⁶ Motion till riksdagen 2021/22:497 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), För militär alliansfrihet, s. 9, tillgänglig via: <https://data.riksdagen.se/fil/92E278B5-6507-4054-A5E3-065EE882A5F9> (2022-06-13) Motion till riksdagen 2021/22:4121 av Annie Lööf m.fl. (C), Centerpartiets budgetmotion 2022, sida 56-58, Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/centerpartiets-budgetmotion-2022_H9024121 (2022-06-13) och Motion till riksdagen 2021/22:4145 av Daniel Bäckström m.fl. (S), Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap s. 2, tillgänglig via: <https://data.riksdagen.se/fil/797AFF72-1457-4D10-B2D8-ECD36545DD8F> (2022-06-13)

⁶⁷ Motion till riksdagen 2021/22:3233 av Daniel Bäckström m.fl. (C), Ett mer krigsdugligt militärt försvar i hela landet, s. 5, Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023233 (2022-06-13)

⁶⁸ Liberalerna.se, Nato, Tillgänglig via: <https://www.liberalerna.se/politik/nato> (2022-06-13)

försvarsorganisation.⁶⁹ Liberalerna anser att Sverige har haft i en ofördelaktig position då Sverige har haft ett nära samarbetet med Nato men ingen säkerhetsgarantier eller möjlighet att påverka organisationen då vi inte är fullvärdiga medlemmar.⁷⁰

Moderaterna

Moderaterna anser att Nato utgör ryggraden i den europeiska säkerhetsordningen. De vill att Sverige blir Natomedlem och tycker det är fördelaktigt med gemensam säkerhetsplanering och säkerhetsgarantier.⁷¹ Moderaterna menar att ett fullvärdigt medlemskap i Nato tillsammans med en aktivare Europapolitik och fördjupat samarbete med USA och de nordiska länderna, skulle ge Sverige möjlighet att ta en större plats i världen.⁷² Partiet ser positivt på EUs partnerskap med Nato. Moderaterna uttrycker att ett fullvärdigt Natomedlemskap skulle innebära djupare "försvarsintegration" mellan de nordiska länderna, underlätta informationsutbyte och koordinering av samarbete kring Östersjöområdet, öka Sveriges säkerhet utifrån de kollektiva säkerhetsgarantierna mellan Natos medlemmar och bidra till säkerhet och stabilitet i Europa.⁷³ Moderaterna menar även att ett Natomedlemskap är ett sätt att stå upp för demokratin, med hänvisning till att "Nato är i grunden en sammanslutning av länder som delar våra demokratiska värderingar".⁷⁴

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna vill att Sverige blir medlem i Nato.⁷⁵ Sverige har av Natos ledning beskrivits som ett av alliansens mest aktiva och effektiva partnerländer men Kristdemokraterna anser att ett partnerskap inte är tillräckligt eftersom det inte finns några säkerhetspolitiska garantier för icke fullvärdiga Natomedlemmar.⁷⁶ Kristdemokraterna anser att Sveriges har genom den solidaritetsförklaring som riksdagen antagit och som innebär att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om ett annat EU-land angrips. Därmed anser Kristdemokraterna att Sverige har valt sida och det är

⁶⁹ Motion till riksdagen 2021/22:4181 av Johan Pehrson m.fl. (L), **Ny start för Sverige – Liberalernas budgetmotion för 2022**, s. 82, Tillgänglig via:

https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ny-start-for-sverige--liberalernas-budgetmotion_H9024181 (2022-06-13) och Motion till riksdagen 2021/22:3944 av Allan Widman m.fl. (L), Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, s. 1, Tillgänglig via:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023944 (2022-06-13)

⁷⁰ Liberalerna.se, **Nato**, Tillgänglig via: <https://www.liberalerna.se/politik/nato> (2022-06-13)

⁷¹ Motion till riksdagen 2021/22:4040 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M), **Ökad trygghet och fler som arbetar – Moderaternas budgetmotion för 2022**, sid. 100, Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/okad-trygghet-och-fler-som-arbetar--moderaternas_H9024040 (2022-06-13)

⁷² Motion till riksdagen 2021/22:3776 av Hans Wallmark m.fl. (M), **En utrikespolitik utifrån svenska intressen**, sid. 7,9 Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-utrikespolitik-utifran-svenska-intressen_H9023776 (2022-06-13)

⁷³ Ibid, sid. 18-20

⁷⁴ Moderaterna.se, **Nato**, Tillgänglig via: <https://moderaterna.se/var-politik/nato/> (2022-06-13)

⁷⁵ Kristdemokraterna.se, **Nato**, Tillgänglig via: <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/nato/> (2022-06-13)

⁷⁶ Motion till riksdagen 2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD), Utgiftsområde 5 Internationell samverkan, sid. 18-19, Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023883 (2022-06-13)

därför inte, enligt partiet; " trovärdigt att hävda att Sverige fortfarande är neutralt" ^{77, 78}

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna vill att Sverige ska bli medlem i Nato mot bakgrund av det försämrade omvärldsläget med Rysslands invasion av Ukraina och att Finland ansökt om medlemskap. Partiet anser att det är rimligt att Sverige tillsammans med Finland, givet det försämrade omvärldsläget, går med i Nato. ⁷⁹

Innan Rysslands invasion av Ukraina var Sverigedemokraterna emot ett svenskt Natomedlemskap. Partiet ansåg bland annat att den svenska militära alliansfriheten har tjänat Sverige väl och bidragit till avspänning och att inte rubba balansen i vårt närområde. Partiet har ändå varit positiva till försvarssamarbeten med Nato länge. ⁸⁰ Sverigedemokraterna hade dock redan 2020 öppnat upp för en Natooption, vilket innebär att partiet var öppet för att diskutera ett Natomedlemskap ifall säkerhetsläget förändrades. ⁸¹

Feministiskt initiativ

Feministiskt initiativ är emot ett svenskt Natomedlemskap eftersom de anser att det skulle öka hotbilden mot Sverige och öka risken för att Sverige dras in i väpnade konflikter. De anser att pengarna som läggs på Nato hade gjort bättre nytta om de investerats i mänsklig säkerhet och fredsarbete. ⁸² Inför valet 2018 ville partiet inte att Sverige skulle ha några nära samarbeten med Nato och de ville riva upp värdlandsavtalet. ⁸³

Sammanfattning: Ska Sverige gå med i Nato?

V	MP	S	C	L	M	KD	SD	Fi
Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej

⁷⁷ Motion till riksdagen 2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD), **Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap**, sid. 10, Tillgänglig via:

www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-6-forsvar-och-samhallets_H9023908 (2022-06-13)

⁷⁸ Ibid

⁷⁹ Sd.se, 6 juni 2022, **Nato**, tillgänglig via: www.sd.se/our-politics/nato/ (2022-06-10)

⁸⁰ Motion till riksdagen 2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD), **Säkerhetspolitik**, sid. 2-3, Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/sakerhetspolitik_H6021381 (2022-06-13)

⁸¹ Rydberg, Jenny, 9 dec 2020, **SD svänger om Nato – majoritet för snabbspår till medlemskap**, Tillgänglig via: www.svt.se/nyheter/inrikes/sd-oppnar-for-natomedlemsskap (2022-06-10)

⁸² Gomez Alcaraz, Jaime, 8 mars 2022, **En feministisk utrikespolitik förebygger väpnade konflikter, säger nej till Nato och stoppar svensk vapenexport**, Tillgänglig via: <https://feministisktinitiativ.se/roster/en-feministisk-utrikespolitik-forebygger-vapnade-konflikter-sager-nej-till-nato-och-stoppar-svensk-vapenexport/> (2022-06-10)

⁸³ Feministisktinitiativ.se, 2018, **Feministiskt initiativs valplattform 2019**, s. 5, Tillgänglig via: <https://feministisktinitiativ.se/wp-content/uploads/2018/05/valplattform2018.pdf> (2022-06-10)

VAPENEXPORT

Bakgrund: viktiga utvecklingar sedan valet 2018

År 2018 trädde ett nytt regelverk för vapenexport i kraft, bland annat innehållande ett så kallat demokratikriterium som ska försvåra export till ickedemokratiska stater. I Januariavtalets⁸⁴ punkt 70 fastslog Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna att all vapenexport till ickedemokratiska stater som deltar militärt i Jemenkriget skulle upphöra. Partierna visade sig dock ha olika tolkningar av vad punkten innebar. Inget exportstopp infördes och nya affärer till länder i koalitionen godkändes. Demokratikriteriet har inte lett till att vapenexporten till diktaturer och ickedemokratier stoppats. Tvärtemot gick hela 40 procent av vapenexporten 2021 till diktaturer.

Den svenska vapenexporten till kriget i Jemen, som startade 2015 och fortfarande pågår, har fortsatt och ökat dramatiskt under denna mandatperiod, det vill säga sedan det nya regelverket trädde i kraft.

Den 15 oktober 2019 stoppades all vapenexport från Sverige till Turkiet på initiativ av Vänsterpartiet och Liberalerna, efter en turkisk militär attack i nordöstra Syrien. I utrikesdeklarationen 2020 sa utrikesminister Ann Linde att "samtliga tillstånd för svensk export av krigsmateriel till Turkiet har återkallats".

Frågan om svensk vapenexport fick stor uppmärksamhet i samband med Rysslands invasion av Ukraina i slutet av februari 2022, med politisk enighet om att bistå Ukraina med krigsmateriel. Samtliga riksdagspartier röstade för förslaget utom Vänsterpartiet som reserverade sig mot att skicka pansarskott, men sedan svängde i frågan kort därefter och därefter ställde sig bakom fortsatta leveranser. Även om Sverige tillåtit export av vapen och krigsmateriel till länder i krig under mycket länge är det något nytt att på detta sätt använda vapenexport som utrikespolitiskt verktyg för att stödja en sida i en konflikt. Efter det första beslutet följde flera vapenstödpaket till Ukraina.

Vapenexport är i grunden förbjudet i Sverige, men undantag kan ges enligt Lagen om krigsmateriel av myndigheten Inspektionen för Strategiska Produkter (ISP). Det finns totalt 331 företag, myndigheter och privatpersoner som har tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel i Sverige. 69 av dem är enligt ISP aktiva exportörer. I bedömningen vägs olika intressen och hänsyn mot varandra. Skälen för att exportera brukar vara försvars- och säkerhetspolitiska, medan skälen mot är utrikespolitiska hinder. Dessa kan vara *ovillkorliga* (exempelvis beslut av FN:s säkerhetsråd), vilket innebär ett absolut exportförbud, eller *villkorliga* (exempelvis export till icke-demokratier, stater som

⁸⁴ Januariavtalet var en skriftlig överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Liberalerna för att kunna utse en regering med Stefan Löfven som statsminister efter riksdagsvalet 2018.

kränker mänskliga rättigheter eller är i väpnad konflikt), vilket betyder att export inte "bör" ske.⁸⁵ I vissa ärenden får ISP rådgivning av Exportkontrollrådet (EKR), ett parlamentarisk organ med representanter från alla riksdagspartier. I extra känsliga ärenden kan regeringen besluta om huruvida export ska beviljas eller inte. Bedömningen av ett tillstånd är sekretessbelagd. Läs mer om den svenska vapenexporten [här](#).

Svenska Freds uppfattning

Den svenska vapenexporten ökar och är nu sex gånger så stor som i början av 2000-talet. År 2021 uppgick det totala värdet på exporten till drygt 20 miljarder SEK. 46% av vapenexporten gick till icke-demokratier och diktaturer⁸⁶. Svenska Freds vill se en värld utan vapenhandel och vårt mål är att vapenexporten från Sverige helt avslutas. Vapenexport är en drivkraft bakom militär upprustning och bidrar till att förvärma och förlänga väpnade konflikter. Det kan dessutom legitimera förtryck när export sker till regimer som förtrycker sin befolkning, samt ger upphov till snedprioriteringar (militära investeringar prioriteras över t ex rent vatten och utbildning) som leder till osäkerhet. Svenska Freds kräver ett omedelbart stopp för all vapenexport till länder i krig och länder som riskerar att dras in i väpnad konflikt, stater som allvarligt kränker mänskliga rättigheter, fattiga länder och länder med stora demokratiska brister. Vi vill att regeringen initierar en utvärdering av demokratikriteriet och hur väl det uppfyllt förväntningarna. Vi anser dessutom att följdleveranser är ett kryphål i lagstiftningen som bör täppas till. En vapenaffär kan klassas som följdleverans om den anses ha en koppling till en tidigare affär som redan fått tillstånd. En följdleverans får lättare tillstånd än en helt ny affär, och kan handla om allt från reservdelar till helt nya system av samma sort som tidigare sålts. Det finns ingen tidsgräns för hur långt tillbaka i tiden den ursprungliga affären kan ligga. Ibland pågår följdleveranser i decennier – trots stora förändringar i mottagarlandet som omöjliggör andra affärer. Även internationella samarbeten är ett kryphål som gör att länder vi samarbetat med vid vapenutveckling kan exportera dessa till länder Sverige inte hade godkänt. Även om exporten går via ett annat land kan hänsyn till samarbetslandet väga över de riskerna som finns med exporten.

Svenska Freds lyfte riskerna med vapenexport till kriget i Ukraina, bland annat att det öppnar upp för en ny praxis, för att det inte går att vara säker på i vems händer vapnen kommer att hamna och för att vapenexporten minskar Sveriges möjligheter att bidra till en förhandlad lösning, läs mer [här](#).

⁸⁵ Åkerström, Linda, 2018. *Den svenska vapenexporten*. Leopard förlag. Tillgänglig via: <https://www.svenskafreds.se/stod-oss/bestall-boken/>

⁸⁶ I Svenska Freds sammanställningar använder vi organisationen Freedom House demokratiranking, se www.freedomhouse.org

Vad tycker partierna?

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet vill avskaffa den svenska vapenexporten på sikt, eftersom de anser att den bidrar till väpnad konflikt och tar resurser från andra viktiga områden. De vill inte att Sverige exporterar vapen till diktaturer, stater som kränker mänskliga rättigheter eller krigförande stater och röstade för ett absolut exportförbud till sådana mottagare 2018. De anser att den nuvarande lagstiftningens demokratikriterium är otillräckligt och vill se en utvärdering av det skärpta regelverket.⁸⁷ Vänsterpartiet ville att demokratikriteriet skulle utformas som ett ovillkorligt hinder för vapenexport, vilket inte blev fallet i lagskärpningen.⁸⁸ Partiet anser att all vapenexport till de stridande parterna i Jemenkriget bör stoppas.⁸⁹

Vänsterpartiet har återkommande i riksdagsdebatter lyft följdleveranser som ett kryphålet i den befintliga lagstiftningen.⁹⁰ Partiet vill dessutom skärpa reglerna för import, utlåning och uthyrning av krigsmateriel⁹¹. Det har senaste mandatperioden föreslagit att regeringen bör avstå från att inkludera vapenexport i sitt exportfrämjande arbete.⁹² Partiet har även lyft vapenexporten kopplat till den feministiska utrikespolitik som den socialdemokratiska regeringen drivit sedan 2014:

“ (...) Sverige (...) fortsätter att sälja vapen till länder som förnekar kvinnor de mest basala rättigheterna. Den svenska vapenexporten når även aktivt krigförande länder

⁸⁷ **Strategisk exportkontroll 2019** – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Debatt om förslag 2019/20:UU11. Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2019---krigsmateriel_H701UU11 (Hämtad 2022-04-01). Samt **Strategisk exportkontroll 2020** – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Debatt om förslag 2020/21:UU9. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2020---krigsmateriel_H801UU9 (Hämtad 2022-04-01), samt Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Vänsterpartiet

⁸⁸ Motion till riksdagen 2017/18:3920 av Yasmine Posio Nilsson m.fl. (V) med anledning av prop. 2017/18:23 Skärpt exportkontroll av krigsmateriel. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-20171823-skarpt_H5023920/html#_Toc498415476 (Hämtad 2022-05-23)

⁸⁹ Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU9 **Strategisk exportkontroll 2020** – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, sid 25. Tillgänglig via: <https://data.riksdagen.se/fil/59F179DC-AB1B-4D78-AD93-147408CF102A> (Hämtad 2022-05-23)

⁹⁰ **Strategisk exportkontroll 2018** – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Debatt om förslag 2018/19:UU9. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2018---krigsmateriel_H601UU9 (Hämtad 2022-04-01). Samt **Strategisk exportkontroll 2019** – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Debatt om förslag 2019/20:UU11. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2019---krigsmateriel_H701UU11 (Hämtad 2022-04-01).

⁹¹ Vänsterpartiet, 2020. “**Vapenexport**”, uppdaterad 15 september 2020. Tillgänglig via: <https://www.vansterpartiet.se/politik/vapenexport/> (Hämtad 2022-05-23)

⁹² Motion till riksdagen 2021/22:921 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) **En svensk utvecklingspolitik för rättvisa, jämställdhet och hållbar utveckling**. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-svensk-utvecklingspolitik-for-rattvisa_H902921/html#_Toc83798014 (Hämtad 2022-05-23)

som deltar i konflikter där könsrelaterat våld ökar, barnäktenskap ökar, färre flickor går i skolan och kvinnors och flickors tillgång till mödravård försämras. Det är oförenligt med regeringens uttalade feministiska utrikespolitik.”⁹³

Vänsterpartiet var det enda partiet som inte röstade för riksdagsförslaget att skicka krigsmateriel till Ukraina, med hänvisning till partiets principiella motstånd mot vapenexport och andra åtgärder de ville se, såsom ännu hårdare sanktioner. De reserverade sig mot att skicka pansarskott men var för resten av utrustningen.⁹⁴ Kort därefter ändrade partiet inställning, vilket innebar att alla partier ställde sig bakom att skicka krigsmateriel till Ukraina.⁹⁵ Partiet röstade även för efterkommande förslag om att skicka mer krigsmateriel.

Miljöpartiet

Miljöpartiet vill se en minskning av den svenska vapenexporten och vill på sikt avskaffa den helt. De ansåg att punkt 70 i Januariavtalet om ett exportstopp till ickedemokratiska stridande parter i Jemenkriget också borde innefatta följdleveranser till tidigare affärer. Miljöpartiet vill omedelbart stoppa vapenexporten till diktaturer och till länder med allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter. Dagens möjligheter till undantag för sådan export måste enligt partiet avskaffas eller begränsas mycket kraftigt. Miljöpartiet vill även överlag skärpa reglerna för så kallade följdleveranser. Samtidigt vill de att Sverige “verkar för ökade materielsamarbeten och delade utvecklingskostnader med andra länder” och “inom EU verkar för en gemensam försvarsmarknad, ökad öppenhet och minskad korruption.”

Miljöpartiet röstade för förslaget att bistå Ukraina med vapen, trots sin principiella inställning att avskaffa vapenexport. De hänvisade till att en demokrati invaderats av en auktoritär stat, att vapnen är vad de benämnde som “defensiva vapen” och att Sverige gav bort vapen och alltså inte tjänade pengar på exporten. Dessutom hänvisade partiet till deras partiprogram från 2013 som innehåller följande formulering: ”Militära insatser kan dock rättfärdigas då förebyggande åtgärder misslyckats och det är det enda medlet för att förhindra ytterligare kränkningar av de mänskliga rättigheterna och lidande”.

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna vill ha svensk vapenexport och har tidigare understrukt

⁹³ Motion till riksdagen 2021/22:449 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V) **En feministisk utrikes- och säkerhetspolitik**. Tillgänglig via: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/H902449> (Hämtad 2022-05-23)

⁹⁴ Ändringar i statens budget för 2022 – Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina, Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU40, sid 9–11. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/andringar-i-statens-budget-for-2022---ekonomiskt_H901FiU40 (Hämtad 2022-05-29)

⁹⁵ Vänsterpartiet, 2022. “Vänsterpartiets partistyrelse omprövar beslut”, (online), publicerat 2022-03-01. Tillgänglig via: <https://www.vansterpartiet.se/nyheter/vansterpartiets-partistyrelse-omprovar-beslut/> (Hämtad 2022-05-29)

nödvändigheten i att ha en vapenexport för att garantera säkerhetspolitiska intressen och kunna vara fortsatt alliansfria genom egen materielförsörjning. I riksdagsdebatten om strategisk exportkontroll i juni 2021 sa Kenneth G Forslund (S) såhär:

“Grunden till att vi har vapenexport är ju våra egna säkerhetspolitiska intressen, att vi ska ha råd med ett svenskt försvar. Utan vapenexport får vi antingen lägga mer pengar själva på det svenska försvaret eller gå med i Nato för att få hjälp med det svenska försvaret.”

Efter att Socialdemokraterna svängde i frågan om svensk militär alliansfrihet i maj 2022 ändrades också denna argumentation. I debatten i juni 2022 fanns inga referenser till den militära alliansfriheten med. Forslund betonade vapenexportens roll för att försäkra att vapenindustrin har tillräcklig kompetens:

“Krigsmaterielexporten stärker den svenska försvarsindustrins möjligheter att hålla en hög konkurrenskraftig tekniknivå och därigenom den kompetens som krävs för att underhålla och vidmakthålla Försvarsmaktens materielsystem.”⁹⁶ Kompetensen gör också, enligt Forslund, Sverige till ett intressant samarbetsland något som kan förbättra Sveriges möjligheter att påverka exportkontrollen internationellt.

I den utrikesdeklaration som presenterades efter Ryssland invasion av Ukraina och efter Sveriges Natoansökan lyfte utrikesminister Ann Linde särskilt fram att ett svensk Natomedlemskap skulle förändra förutsättningarna för vapenexporten, något som tolkas som en signal till Turkiet att Sverige kommer att backa på det vapenexportstopp som infördes 2019, och som Socialdemokraterna då ställde sig bakom, om Turkiet godkänner Sverige som medlem.⁹⁷

Under Socialdemokraternas kongress 2021 inkom många motioner om att utreda en omställning av vapentillverkning till civil produktion. Dessa motioner avslogs. Motioner om att stoppa vapenexporten till Jemenkonflikten och till icke-demokratier generellt inkom också och ansågs “besvarade”, alltså att arbete eller utredning om detta redan pågår.⁹⁸ I de riktlinjer som antogs på S-kongressen 2021 nämns inte vapenexporten specifikt men det står att det är viktigt för Sveriges alliansfrihet att vi har en “hög grad av egen kompetens och materielförsörjning”⁹⁹, vilket ger uttryck för en positiv inställning till vapenindustrin och samma koppling mellan vapenexport och alliansfrihet som partiet traditionellt argumenterat för.

⁹⁶ Riksdagsdebatt om strategisk exportkontroll 2022, <https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2021--krigsmateriel-H901UU9>, hämtad 2022-06-17

⁹⁷ Utrikesdeklarationen 2022, [regeringen.se/tal/2022/06/utrikesdeklarationen-2022/](https://www.regeringen.se/tal/2022/06/utrikesdeklarationen-2022/) (hämtad 2022-06-17)

⁹⁸ Socialdemokraterna, 2021. **Vi bygger gemensam säkerhet tillsammans**, sid 31-34.

Dagsprotokoll 6 november - lördag (justerat), sid 22-23

Tillgänglig via: <https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/kongress/kongresshandlingar> (Hämtad 2022-04-01)

⁹⁹ Socialdemokraterna, 2021. **Antagna riktlinjer Kongressen 2021**, sid 38. Tillgänglig via: <https://www.socialdemokraterna.se/vart-parti/kongress/kongresshandlingar> (hämtad 2022-04-01)

Socialdemokraterna svarar i vår enkät, på frågan om huruvida Sverige ska fortsätta beväpna diktaturer att "Vi har i Sverige tydliga regler för krigsmaterielexport. För vår trovärdighet är det viktigt att ingångna avtal fullföljs. Alla beslut om materielexport föregås av noggranna avvägningar."¹⁰⁰ Partiet röstade för vapenexport till Ukraina och refererade till beslutet som en solidarisk handling som stödjer demokrati och öppenhet gentemot ett auktoritärt Ryssland, samt att det är ett bra sätt att främja Sveriges säkerhet.¹⁰¹

Centerpartiet

Centerpartiet anser att svensk vapenexport bör fortsätta eftersom det gynnar svensk säkerhetspolitik och vapenindustri. Partiet menar att Sverige har en av världens mest restriktiva krigsmaterielexportlagstiftningar och tycker att dagens system där demokrati och mänskliga rättigheter vägs in i en helhetsbedömning där också svensk säkerhets vägs in är bra.¹⁰²

Centerpartiets ekonomisk-politiska talesperson Martin Ådahl har flera gånger skickat in egna motioner till riksdagen med förslaget att stoppa vapenexporten till Saudiarabien, vilka hittills har avslagits.¹⁰³

Centerpartiet röstade för att skicka vapen till Ukraina och menade att allt stöd behövs (både civilt och militärt) samt att Sverige genom beslutet ställer sig på demokratins sida liksom i finska vinterkriget.¹⁰⁴

¹⁰⁰ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Socialdemokraterna

¹⁰¹ Ändringar i statens budget för 2022 - Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina. Debatt om förslag 2021/22:FiU40, 28 feb 2022. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/andringar-i-statens-budget-for-2022--ekonomiskt_H901FiU40 (Hämtad 2022-05-30)

¹⁰² Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Centerpartiet

¹⁰³ Motion till riksdagen 2021/22:3503 av Martin Ådahl (C), Vapenexport till Saudiarabien. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023503 (Hämtad 2022-04-01). Samma motion inskickad 2018/19 och 2020/21.

¹⁰⁴ Ändringar i statens budget för 2022 - Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina. Debatt om förslag 2021/22:FiU40, 28 feb 2022. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/andringar-i-statens-budget-for-2022--ekonomiskt_H901FiU40 (Hämtad 2022-05-30)

Liberalerna

Liberalerna tycker att vapenexporten är viktig, med argumentet att Sverige behöver försörja det nationella försvaret med materiel och stärka intresset för Sverige som internationell samarbetspartner.¹⁰⁵ Liberalerna tycker inte att Sverige ska exportera till länder som kränker mänskliga rättigheter och inte till diktaturer men det är oklart om partiet också inkluderar följdleveranser i det ställningstagandet. Partiet vill dessutom ta bort sekretessen kring mottagare och krigsmaterieltyp i beslut som fattas av ISP.¹⁰⁶

Liberalerna röstade för att skicka vapen till Ukraina som ett ”bra första steg” i att hjälpa landet och hänvisade till att den unika situationen kräver unika beslut.¹⁰⁷

Moderaterna

Moderaterna är positivt inställda till svensk vapenexport och vill satsa mer på den. På deras senaste stämma 2021 antogs en proposition om mer satsningar på vapenindustrin och vapenexporten: ”Den bidrar både till stärkt försvarsförmåga och ökad innovationskraft. Försvarsföretagen behöver ges bättre konkurrensvillkor både genom ökade satsningar på försvarsforskning och genom ett mer effektivt exportfrämjande.”¹⁰⁸ I en motion till riksdagen föreslår Moderaterna att stärka den ”exportstödjande och exportfrämjande verksamheten” och vill även harmonisera exportkontrollen med andra europeiska länders.¹⁰⁹ Vidare anser de att det är viktigt med strikt exportkontroll och hade helst sett ett ”universellt juridiskt bindande fördrag” som reglerar internationell handel med konventionella vapen.¹¹⁰

Moderaternas riksdagsledamot John Widgren har flera gånger motionerat i riksdagen för att stärka och utveckla svensk vapenindustri.¹¹¹

¹⁰⁵ Strategisk exportkontroll 2018 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Debatt om förslag 2018/19:UU9. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2018---krigsmateriel_H601UU9 (Hämtad 2022-04-01)

¹⁰⁶ Liberalerna, 2022. ”Vapenexport”, (online). Tillgänglig via: <https://www.liberalerna.se/politik/vapenexport> (Hämtad 2022-04-01) och Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Liberalerna

¹⁰⁷ Ändringar i statens budget för 2022 - Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina. Debatt om förslag 2021/22:FiU40, 28 feb 2022. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/andringar-i-statens-budget-for-2022--ekonomiskt_H901FiU40 (Hämtad 2022-05-30)

¹⁰⁸ Moderaterna, 2021. ”Moderaternas arbetsstämma Helsingborg den 21-24 oktober 2021, Nu får vi ordning på Sverige”, Proposition 5 Ett starkare Sverige i en osäkrare omvärld, sid 301. Tillgänglig via: <https://moderaterna.se/app/uploads/2021/09/Stammohandlingar-Arbeitsstamman-2021.pdf> (Hämtad 2022-04-01)

¹⁰⁹ Motion till riksdagen 2020/21:3442 av Pål Jonson m.fl. (M), Materiel, forskning och industri. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/materiel-forskning-och-industri_H8023442 (Hämtad 2022-04-01)

¹¹⁰ Strategisk exportkontroll 2018 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Debatt om förslag 2018/19:UU9. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2018---krigsmateriel_H601UU9 (Hämtad 2022-04-01)

¹¹¹ Motion till riksdagen 2021/22:3251 av John Widegren (M), Utveckla svensk försvarsindustri. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023251 (Hämtad 2022-04-01)

Moderaterna svarar i vår enkät, på frågan om Sverige ska fortsätta bevilja vapenexport till diktaturer, att "Den nya lagstiftningen som reglerar svensk krigsmaterielexport, vilken antogs 2018, har ett tydligt krav på att de länder vi exporterar till ska ha en hög demokratisk status. Dock så går det att göra undantag om det finns starka säkerhets- eller försvarspolitiska skäl. Vi anser att det är en bra ordning."¹¹²

Moderaterna röstade för att skicka vapen till Ukraina med argumentet att det inte går att vara neutral längre.¹¹³ Partiet lyfte redan i den utrikespolitiska debatten innan Rysslands invasion frågan om att Sverige borde skicka vapen till Ukraina.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna vill ha en stark svensk vapenindustri.¹¹⁴ De anser att vapenexporten är viktig för Sverige och att säkerhetspolitiska överväganden ska utgöra grunden för bedömningar om nya vapenexportaffärer. De vill dock inte att Sverige ska exportera krigsmateriel till diktaturer eller länder som kränker grundläggande mänskliga rättigheter.¹¹⁵ Kristdemokraterna svarar i vår enkät att partiet motsätter sig export av krigsmateriel till diktaturer och kräver att exporten till Förenade arabemiraten stoppas så länge kriget i Jemen pågår. Detta gäller även följdleveranser och produkter med dubbla användningsområden¹¹⁶. Partiet anser att demokratikriteriet riskerar att urholkas av följdleveranserna och vill att det tas initiativ till en ny överenskommelse mellan partierna som tar itu med den frågan.¹¹⁷

Kristdemokraterna röstade för att skicka vapen till Ukraina med hänvisning till att vi bör ta vårt moraliska ansvar att försvara våra ideal, och uppmanade till att se över ytterligare krigsmaterielstöd.¹¹⁸

Motion till riksdagen 2020/21:2249 av John Widegren (M), Utveckla svensk försvarsindustri. Tillgänglig via: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utveckla-svensk-forsvarsindustri-H8022249> (Hämtad 2022-04-01) samt Motion till riksdagen 2019/20:2280 av John Widegren (M), Försvarsindustri. Tillgänglig via: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/forsvarsindustri-H7022280> (Hämtad 2022-04-01)

¹¹² Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Moderaterna

¹¹³ Ändringar i statens budget för 2022 - Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina. Debatt om förslag 2021/22:FiU40, 28 feb 2022. Tillgänglig via:

<https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/andringar-i-statens-budget-for-2022--ekonomiskt-H901FiU40> (Hämtad 2022-05-30)

¹¹⁴ **Strategisk exportkontroll 2019** - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Debatt om förslag 2019/20:UU11. Tillgänglig via: <https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/strategisk-exportkontroll-2019---krigsmateriel-H701UU11> (Hämtad 2022-04-01)

¹¹⁵ Kristdemokraterna, 2022. "Vapenexport", (online). Tillgänglig via: <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/vapenexport/> (Hämtad 2022-04-01)

¹¹⁶ PDA är främst produkter som utvecklas för civilt bruk men som kan användas för kärnvapentillverkning och som därför kontrolleras.

¹¹⁷ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Kristdemokraterna

¹¹⁸ Ändringar i statens budget för 2022 - Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina. Debatt om förslag 2021/22:FiU40, 28 feb 2022. Tillgänglig via:

<https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/andringar-i-statens-budget-for-2022--ekonomiskt-H901FiU40> (Hämtad 2022-05-30)

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna vill ha en svensk vapenexport eftersom de anser att det gynnar Sveriges försvarsförmåga och vapenindustri. De vill även ta bort kraven på att beakta Sveriges Politik för global utveckling (PGU)¹¹⁹ och anser inte att ISP ska beakta den feministiska utrikespolitiken och jämställdhetsaspekter.¹²⁰ Sverigedemokraterna har skickat in två motioner till riksdagen som inkluderar "fortsatt satsning och utveckling på svensk försvarsexport", eftersom de anser att det är viktigt för ett starkt svenskt försvar.¹²¹

Sverigedemokraterna svarar i vår enkät på frågan om Sverige ska fortsätta bevilja vapenexport till diktaturer att "det precis som idag behöver göras en helhetsbedömning avseende vilka mottagarländer som är aktuella för svensk vapenexport. Det är också viktigt att beakta den avgörande skillnaden mellan krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel."¹²²

Sverigedemokraterna röstade för att skicka vapen till Ukraina med motiveringen att det är skamligt att hålla sig utanför konflikten och att striden står mellan "frihet och förtryck".¹²³ Partiet förespråkade också vapenexport till Ukraina i den utrikespolitiska debatten den 16 februari 2022, innan Ryssland invasion av Ukraina. Aron Emilsson, utrikespolitisk talesperson för Sverigedemokraterna, hade dessutom tidigare ställt en skriftlig fråga till utrikesminister Ann Linde (S) om vapenexport till Ukraina.¹²⁴

Feministiskt Initiativ

Feministiskt initiativ vill att all vapenexport upphör, eftersom de anser att det går emot Sveriges andra politiska åtaganden och inte följer PGU. De vill även att vapenindustrin ställs om till att producera civila produkter, exempelvis miljöteknik som kan bidra till en fredlig och hållbar utveckling.¹²⁵ Partiet anser att all vapenexport bör stoppas och att

¹¹⁹ Sveriges Politik för Global Utveckling, PGU, antogs 2003 och har som syfte att alla politikområden ska bidra till en rättvis och hållbar utveckling genom samstämmiga beslut.

¹²⁰ Sverigedemokraterna, 2021. "Vapenexport", (online), publicerat 24 augusti 2021. Tillgänglig via: <https://sd.se/our-politics/vapenexport/> (Hämtad 2022-04-01) Samt Utrikesutskottets betänkande 2020/21:UU9 Strategisk exportkontroll 2020 - krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Tillgänglig via: <https://data.riksdagen.se/fil/59F179DC-AB1B-4D78-AD93-147408CF102A> (Hämtad 2022-04-01)

¹²¹ Motion till riksdagen 2019/20:386 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD), En tillväxtorienterad politik för industrilandet Sverige. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/en-tillvaxtorienterad-politik-for-industriland-et_H702386 (Hämtad 2022-04-01)

¹²² Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Sverigedemokraterna

¹²³ Ändringar i statens budget för 2022 - Ekonomiskt stöd och utrustning till Ukraina. Debatt om förslag 2021/22:FiU40, 28 feb 2022. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/andringar-i-statens-budget-for-2022--ekonomiskt_H901FiU40 (Hämtad 2022-05-30)

¹²⁴ Skriftlig fråga till Ann Linde "Vapenexport till Ukraina", 7 februari 2022

<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/?miid=0992800527915,0607691439013,014744660015&parti=sd&iid=0861521539920> (Hämtad 2022-06-07)

¹²⁵ Feministiskt Initiativ, 2020. Fi:s partiprogram 2020. Tillgänglig via:

<https://feministisktinitiativ.se/var-politik/> (Hämtad 2022-04-01), samt Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Feministisk initiativ

Sverige har dubbelmoral som agerar fredsmäklare i Jemen och samtidigt exporterar till den Saudi-ledda koalitionen.¹²⁶ Sverige bör enligt partiet gå före genom att själva nedrusta och bli en stark röst för fred och nedrustning.¹²⁷

Ska Sverige exportera vapen?

V	MP	S	C	L	M	KD	SD	Fi
Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej

VÄRNPLIKTEN

Bakgrund: Hur ser värnplikten ut i Sverige?

Samtliga riksdagspartier är för värnplikt i Sverige, bara Feministiskt initiativ är emot värnplikten och vill istället se en frivillig, könsneutral utbildning i krishantering med fokus på civila- och samhällsliga insatser.

Enligt gällande försvarsbeslut är målet att antalet som kallas till värnplikt ska öka till 8 000 personer år 2025.¹²⁸ De flesta riksdagspartier anser dock att det inte räcker och att fler behöver kallas. Även om Centerpartiet och Moderaterna ställer sig tveksamma till om det går att utbilda fler än 8000 före 2025, är det bara Vänsterpartiet som menar att målet om 8 000 värnpliktiga 2025 räcker.¹²⁹ Alla riksdagspartier är dock för att antalet som kallas till värnplikt ska fortsätta öka även efter 2025.¹³⁰

Flera partier betonar folkförankring som en viktig faktor till varför värnplikten är nödvändig. Vad folkförankring innebär kan tolkas olika av olika partier, men handlar i kort om att befolkningen ska finnas representerad inom försvaret och att befolkningens förtroende för Försvarsmakten ska öka. De flesta partier lyfter också det oroliga

¹²⁶ Gomez Alcaraz, J., 2022. "En feministisk utrikespolitik förebygger väpnade konflikter, säger nej till Nato och stoppar svensk vapenexport", Feministiskt Initiativ, (online), publicerat 8 mars 2022. Tillgänglig via: <https://feministisktinitiativ.se/roster/en-feministisk-utrikespolitik-forebygger-vapnade-konflikter-sager-nej-till-nato-och-stoppar-svensk-vapenexport/> (Hämtad 2022-05-30)

¹²⁷ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Feministisk initiativ

¹²⁸ Statens offentliga utredningar, SOU 2016:63. En robust personalförsörjning av det militära försvaret. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2016/09/201663/> (Hämtad 2022-30-05), Regeringen. Totalförsvarsproposition 2021-2025: inriktning av Sveriges försvarspolitik. Tillgänglig via:

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/forsvar/totalforsvarsproposition-20212025---inriktning-av-sveriges-forsvarspolitik/> (Hämtad 2022-06-09)

¹²⁹ SVT. 26 mars 2022. Så tycker partierna om försvarspolitik. Tillgänglig via:

<https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30)

¹³⁰ Partiernas svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022

säkerhetspolitiska läget som en viktig faktor till varför de anser värnplikten viktig. Fyra partier, Liberalerna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, lyfter att de vill att civilplikten återaktiveras.

Civilplikt innebär precis som värnplikt en grundutbildning följt av krigsplacering och därtill repetitionsutbildning, men detta inom det civila försvaret och inte det militära försvaret.¹³¹ Civilplikten är vilande, men värnplikten återaktiverades 2017 efter att ha legat vilande sedan 2010. En anledning till att den återaktiverades var att Försvarsmaktens personalbehov inte kunde fyllas genom frivillig rekrytering. En utredning tillsattes innan värnplikten återaktiverades och som rekommenderade en värnplikt med inslag av frivillighet. Det innebär i praktiken att rekrytering till militär grundutbildning främst ska baseras på frivillighet och motivation att delta i det militära försvaret.¹³² Av de 5800 unga som skrevs in för värnplikt 2021/2022 kallades 81 procent med stöd av lagen. Övriga 19 procent skrevs in för militär grundutbildning efter att ha ansökt frivilligt.¹³³ Av de unga som kallats till mönstring 2021 kallades enligt Plikt- & prövningsverket endast personer som inte var "negativt inställda till att göra grundutbildning med värnplikt."¹³⁴

Ytterligare en anledning till att värnplikten återaktiverades var att det ansågs behövas ett starkare militärt försvar i och med en mer orolig omvärld.¹³⁵ Efter Rysslands oförsvarliga invasion av Ukraina i februari 2022 har kraven på ett starkare svenskt försvar ökat ytterligare. Sveriges regering har också i samband med det uttalat att fler unga ska förbereda sig på att bidra till det militära försvaret.¹³⁶

Svenska Freds uppfattning

Svenska Freds är emot värnplikten. Svenska Freds står upp för allas rätt att slippa bära vapen eller vara del av det militära systemet mot sin vilja. Att slippa utöva våld och bära vapen är en mänsklig rättighet. Enligt artikel 18 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter ska ingen tvingas göra något som inskränker ens trosuppfattning. Trosuppfattning inkluderar även en världsbild eller övertygelse om att våld och vapen är fel. Rysslands fruktansvärda krig mot Ukraina ställer problemen med att kunna tvingas in i

¹³¹ MSB. 2022. Totalförsvarsplikt. Tillgänglig via:

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/krisberedskap--civilt-forsvar/krigsorganisation-och-krigsplacering/totalforsvarsplikt/> (Hämtad 2022-06-10)

¹³² Statens offentliga utredningar, SOU 2016:63. En robust personalförsörjning av det militära försvaret. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2016/09/201663/> (Hämtad 2022-30-05)

¹³³ Pliktverket. Pressmeddelande 2021-11-01. 5826 personer inskrivna till värnplikt 2021/2022. Tillgänglig via: <https://www.pliktverket.se/om-myndigheten/press> (Hämtad 2022-30-05)

¹³⁴ Pliktverket. Pressmeddelande 2022-02-22. Årsredovisning 2021 för Totalförsvarets plikt- och prövningsverk. Tillgänglig via: <https://www.pliktverket.se/om-myndigheten/press> (Hämtad 2022-30-05)

¹³⁵ Statens offentliga utredningar, SOU 2016:63. En robust personalförsörjning av det militära försvaret. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2016/09/201663/> (Hämtad 2022-30-05)

¹³⁶ Sveriges radio. 10 mars 2022. Just nu: "Fler unga måste förbereda sig på att göra värnplik". Tillgänglig via: <https://sverigesradio.se/artikel/just-nu-statsministern-haller-presstraff--3> (Hämtad 2022-05-14)

ett militärt system på sin spets. Ryska soldater kan tvingas in i ett krig som inte är deras och ukrainska män i så kallat vapenför ålder får inte lämna landet.

Flera partier lyfter vikten av värnplikt för att ett starkt militärt försvar behövs för att trygga Sveriges säkerhet. Det är problematiskt att statens säkerhet går över individens rättigheter i och med att värnplikten kan tvinga individer till våldsanvändning. I takt med att antalet värnpliktiga ska öka de kommande åren finns risk att fler unga som inte vill göra militär grundutbildning kallas till värnplikt. Även om det är oklart hur många av de som skrevs in för värnplikt 2021/2022 med stöd av lagen¹³⁷ som kände sig motiverade till att göra värnplikt eller inte, finns det en risk att antalet som kallas till värnplikt mot sin vilja ökar när fler pliktas in. Detta eftersom det inte finns tillräckligt med frivilliga för att fylla försvarets personalbehov, något som också regeringens utredning bekräftade.¹³⁸ Svenska Freds är därför kritiska till att samtliga riksdagspartier vill att antalet som kallas till värnplikt på sikt ska öka.

Utöver att värnplikten är tvingande, och genom det kan tvinga personer att delta i krigsförberedelser mot sin vilja, ser Svenska Freds fler problem med värnplikten. Svenska Freds är emot militarisering, upprustning, våld och vapen. Militär upprustning, med en utökad värnplikt, tar resurser från andra viktiga områden som kan gynna hållbar fred. Vill vi ha hållbar fred behöver vi investera i det som gör människor säkra och trygga i sin vardag och som tillgodoser människors rättigheter, inte det som förbereder för krig. De största hoten mot människors trygghet, som till exempel klimatkrisen, kan inte heller mötas med militära medel. En militariserad syn på säkerhet normaliserar dessutom våld och hot om våld som konfliktlösningsmetod. Värnplikten håller idén levande att våld är acceptabelt och en del av lösningen, när det tvärtom är del av problemet. Att träna unga människor i att använda dödligt våld förstärker idén om att makt och våld hänger samman. Värnplikten förstärker också normen om att våldsutövande kan vara nödvändigt och acceptabelt som konfliktlösningsmetod. Vill vi ha hållbar fred bör vi istället främja normer om att våld är uteslutet som konfliktlösningsmetod.

Vad tycker partierna?

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet är för allmän och könsneutral värnplikt. Vänsterpartiet anser att värnplikten är viktig för att skapa folkförankring och att det är en demokratifråga att försvaret utgörs

¹³⁷ Pliktverket. Pressmeddelande 2021-11-01. 5826 personer inskrivna till värnplikt 2021/2022. Tillgänglig via: <https://www.pliktverket.se/om-myndigheten/press> (Hämtad 2022-30-05)

¹³⁸ Statens offentliga utredningar, SOU 2016:63. En robust personalförsörjning av det militära försvaret. Tillgänglig via: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2016/09/201663/> (Hämtad 2022-30-05)

av människor med olika bakgrund.¹³⁹ Partiet vill se en utökad värnplikt men anser att det behöver göras i den takt som gör att Försvarsmakten hinner med att växa och utbilda fler.¹⁴⁰ Av den anledningen tycker Vänsterpartiet att det för nu räcker med målet om att 8000 unga ska genomföra militär grundutbildning 2025, men vill också att civilplikten återinförs.¹⁴¹

“Vi vill också se en modern civilplikt. Det kan t.ex. handla om beredskap inom elförsörjning, cyberförmåga, sjukvård, omsorg, transport, miljöskydd och logistik.”¹⁴²

Miljöpartiet

Miljöpartiet anser att valet till militärtjänstgöring så långt det går ska baseras på frivillighet och att vapenfri tjänst alltid ska vara möjligt.¹⁴³ Miljöpartiet anser inte att 8000 värnpliktiga per år till 2025 är tillräckligt. Detta mot bakgrund av att det militära försvaret ytterligare ska rustas upp och att det därför behövs fler värnpliktiga. Miljöpartiet vill också att den militära grundutbildningen kompletteras med en civil tjänstgöring.¹⁴⁴

“Genom utbildningarna kan fler bidra inom exempelvis sjukvård, omsorg, brandförsvar, matförsörjning och humanitär logistik under kriser och krig.”¹⁴⁵

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna är för värnplikt i Sverige och satt i regeringen när värnplikten återaktiverades 2017. Socialdemokraterna anser att värnplikten är viktig för att kunna trygga tillgången till personal inom försvaret¹⁴⁶ och för försvarets folkförankring. I detta lyfter också partiet att värnplikten är unik i att unga med olika bakgrund möts och lär sig samarbeta.¹⁴⁷ I början på mars meddelade statsminister Magdalena Andersson att anslaget

¹³⁹ Vänsterpartiet. 2022. Försvaret. Tillgänglig via: <https://www.vansterpartiet.se/politik/forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁴⁰ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Vänsterpartiet

¹⁴¹ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Vänsterpartiet och SVT. 26 mars 2022. Så tycker partierna om försvarspolitiken. Tillgänglig via:

<https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁴² Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Vänsterpartiet

¹⁴³ Motion 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) Det civila försvaret och krisberedskapen , s.21-22. Tillgänglig via:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/det-civila-forsvaret-och-krisberedskapen_H9_024197 (Hämtad 2022-05-07)

¹⁴⁴ SVT. 26 mars 2022. Så tycker partierna om försvarspolitiken. Tillgänglig via:

<https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30) och Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Miljöpartiet

¹⁴⁵ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Miljöpartiets

¹⁴⁶ Socialdemokraterna. 2022. Militärt försvar och krisberedskap. Tillgänglig via:

<https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/forsvar-och-krisberedskap#0> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁴⁷ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Socialdemokraterna

till försvaret ytterligare ska höjas och att fler unga ska förbereda sig på att göra värnplikt.¹⁴⁸ I och med att budgeten för försvar ska ökas till två procent av BNP per år så anser Socialdemokraterna att antalet som kallas till värnplikt också kan komma att öka och att den ska göra det i den takt som är möjlig.¹⁴⁹

“(...) Det måste finnas tillräckligt med befäl, materiel och planering. Målsättningen är minst 8 000 värnpliktiga 2025.”¹⁵⁰

Centerpartiet

Centerpartiet anser att personalförsörjning inom Försvarsmakten är en stor utmaning och att personalförsörjningen är viktig för försvarsförmågan. Centerpartiet anser därför att Sverige snabbt bör komma upp i 8 000 värnpliktiga per år.¹⁵¹ Centerpartiet anser att fler än 8000 kommer behöva göra värnplikt efter 2025 och att det också är möjligt att fler än 8000 kan behöva göra värnplikt innan 2025.¹⁵² Partiet anser också att antalet värnpliktiga behöver öka efter 2025 i takt med att det militära försvaret växer.¹⁵³ Centerpartiet säger också att de är för att civilplikten återinförs så att:

“(...) också det civila försvarets behov också kan tillgodoses. Det gör det möjligt för den som så önskar att göra vapenfri tjänst.”¹⁵⁴

Liberalerna

Liberalerna var för att värnplikten återaktiverades, men anser att den militära grundutbildningen så långt som möjligt ska fyllas med frivilliga rekryter. Värnplikten anses nödvändig i och med den oroande säkerhetspolitiska utvecklingen.¹⁵⁵ Liberalerna anser inte att 8000 värnpliktiga år 2025 är tillräckligt. Istället anser Liberalerna att militär grundutbildning bör omfatta 15 000 värnpliktiga per år på sikt samt att civilplikten bör

¹⁴⁸ Sveriges radio. 10 mars 2022. Just nu: “Fler unga måste förbereda sig på att göra värnplikt”. Finns tillgänglig via: <https://sverigesradio.se/artikel/just-nu-statsministern-haller-presstraff--3> (Hämtad 2022-05-14)

¹⁴⁹ SVT. 26 mars 2022. Så tycker partierna om försvarspolitiken. Tillgänglig via: <https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30) och Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Socialdemokraterna

¹⁵⁰ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Socialdemokraterna

¹⁵¹ Motion 2021/22:3233 av Daniel Bäckström m.fl. (C) Ett mer krigsdugligt försvar i hela landet, s.15-16. Tillgänglig via: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/ett-mer-krigsdugligt-militart-forsvar-i-hela-H9023233> (Hämtad 2022-05-07).

¹⁵² SVT. 26 mars 2022. Så tycker partierna om försvarspolitiken. Tillgänglig via: <https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁵³ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Centerpartiet

¹⁵⁴ Ibid

¹⁵⁵ Liberalerna. Försvarets personal. Fanns 2022-05-07 tillgänglig via <https://www.liberalerna.se/politik/forsvarets-personal>

återinföras.¹⁵⁶ Liberalerna är också för både värnplikt och civilplikt samt tycker att så många som möjligt ska genomföra dessa.¹⁵⁷

“Antalet beror självklart på myndigheternas förmåga att utbilda.”¹⁵⁸

Moderaterna

Moderaterna är för värnplikt i Sverige och tycker att värnplikten är en viktig del av det militära försvaret och för att fylla krigsorganisationen¹⁵⁹, det vill säga det som utgör det militära försvaret i krig eller höjd beredskap. Moderaterna tycker också att det militära försvaret bör stärkas och att värnplikten är viktig för försvarets folkförankring.¹⁶⁰ Partiet har också lyft i motioner att värnpliktig personal behöver bli mer tillgänglig och att det behövs en översyn för hur värnpliktiga ska kunna kallas in utan att höja beredskapen i ett så kallat gråzonläge. Detta då de menar att det finns risk för flerdimensionella hot.^{161 162}

Moderaterna utesluter inte att det kan komma att behövas fler värnpliktiga än de 8000 värnpliktiga 2025 som det fattats beslut om.¹⁶³ Moderaterna anser att hur många fler som kan komma att kallas bör avgöras i dialog med Försvarsmakten och vilka behov samt möjlighet det finns att utbilda fler värnpliktiga.¹⁶⁴

“Moderaterna är öppna för en höjd ambition utöver den beslutade höjningen upp till 8000 värnpliktiga per år som ska uppnås år 2025. (...) Det är centralt att värnplikten ger en god utbildning inför de uppgifter som den värnpliktiga ska kunna utföra i ett skarpt läge.”¹⁶⁵

¹⁵⁶ SVT. 26 mars 2022. **Så tycker partierna om försvarspolitiken.** Tillgänglig via: <https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁵⁷ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Liberalerna

¹⁵⁸ Ibid

¹⁵⁹ Motion 2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M) Ett starkt försvar i en osäker omvärld, se bla frånr s.9. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023641 (Hämtad 2022-05-07)

¹⁶⁰ Motion 2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M) Ett starkt försvar i en osäker omvärld, se bla frånr s.9. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023641 (Hämtad 2022-05-07)

¹⁶¹ Motion 2021/22:4039 av Ulf Kristersson m.fl. (M) Så får vi ordning på Sverige - Utrikes och EU samt försvar och civil beredskap, s.12. Tillgänglig via:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9024039 (Hämtad 2022-05-07), Motion 2021/22:3641 av Pål Jonson m.fl. (M) Ett starkt försvar i en osäker omvärld, se bla frånr s.9. Tillgänglig via:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H9023641 (Hämtad 2022-05-07)

¹⁶² I dagsläget kan värnpliktig personal som är krigsplacerad endast kallas in vid höjd beredskap. Regeringen kan besluta om höjd beredskap när det är krig eller fara för krig. Se mer på: Krisinformation. 2022. Höjd beredskap. Tillgänglig via:

<https://www.krisinformation.se/detta-gor-samhället/mer-om-sveriges-krishanteringssystem/civilt-forsvar/sa-mhallets-ansvar> (Hämtad 2022-06-10)

¹⁶³ SVT. 26 mars 2022. **Så tycker partierna om försvarspolitiken.** Tillgänglig via:

<https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁶⁴ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Moderaterna

¹⁶⁵ Ibid

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna anser att värnplikten är viktigt för att stärka Sveriges militära försvar eftersom den ger möjlighet till att bemanna försvarets förband. Dessutom anses värnplikten kunna bidra till ökad folklig förankring.¹⁶⁶ Kristdemokraterna anser att ett stärkt militärt försvar är viktigt för att kunna bemöta potentiella, yttre hot och att personalbristen inom försvaret bör lösas genom värnpliktiga, samt att det krävs resurser för att kunna ta emot fler värnpliktiga.¹⁶⁷ Kristdemokraterna anser också att det krävs fler än 8000 värnpliktiga år 2025 och vill att antalet som ska kallas till värnplikt ska ökas till 12 000.¹⁶⁸

”För att Försvarsmakten ska klara av att växa i volym, så krävs det att de anställda soldaterna kompletteras med fler värnpliktiga. (...) Försvarsmakten planerar att runt 8 000 värnpliktiga ska utbildas från och med 2025. Vi vill öka det antalet ytterligare, till 12 000.”¹⁶⁹

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna vill stärka totalförsvarets förmåga att kunna skydda Sveriges territorium från yttre hot.¹⁷⁰ För det anser Sverigedemokraterna att det inte bara krävs ett starkt försvar utan även stark försvarsvilja. Detta anser Sverigedemokraterna kan uppnås genom utökad värnplikt. Sverigedemokraterna anser också att antalet värnpliktiga behöver öka för att fylla personalbehov när försvaret ska stärkas och utökas.¹⁷¹ Sverigedemokraterna vill därmed att antalet värnpliktiga successivt ska öka¹⁷² och tycker inte att 8000

¹⁶⁶ Kristdemokraterna. 2022. Värnplikt. Tillgänglig via: <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/varnplikt/> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁶⁷ Motion 2021/22:3908 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, s. 13, 18-19. Tillgänglig via: <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/H9023908> (Hämtad 2022-05-07)

¹⁶⁸ SVT. 26 mars 2022. **Så tycker partierna om försvarspolitiken.** Tillgänglig via: <https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30) och Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Kristdemokraternas

¹⁶⁹ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Kristdemokraternas

¹⁷⁰ Motion 2021/22:3938 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) Nu är det dags för Sverige - Sverigedemokraterna förslag till statsbudget 2022, s.77. Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/nu-ar-det-dags-for-sverige--sverigedemokraterna_s_H9023938 (Hämtad 2022-05-07)

¹⁷¹ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Sverigedemokraterna och Motion 2021/22:3938 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) Nu är det dags för Sverige - Sverigedemokraterna förslag till statsbudget 2022, s.77. Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/nu-ar-det-dags-for-sverige--sverigedemokraterna_s_H9023938 (Hämtad 2022-05-07)

¹⁷² Sverigedemokraterna. **Ett riktigt försvar.** Tillgänglig via: <https://sd.se/vad-vi-vill/forsvarspolitik/> (Hämtad 2022-05-30).

värnpliktiga till 2025 räcker. Istället tycker Sverigedemokraterna att antalet värnpliktiga ska öka så långt det är praktiskt möjligt.¹⁷³

“Vi ser att antalet värnpliktiga behöver öka kraftigt, men att behoven måste styra och att officersbristen gör att det finns begränsningar i hur många som kommer kunna utbildas.”¹⁷⁴

Feministiskt initiativ

Feministiskt initiativ är emot värnplikten. Partiet vill istället att det ska finnas alternativ till en frivillig, könsneutral utbildning i krishantering. En sådan utbildning anser Feministiskt initiativ istället ska fokusera på civila och samhällseliga insatser. Detta för att arbeta utifrån en bredare säkerhetspolitisk analys och med ett större fokus på att arbeta förebyggande för att förhindra våld.¹⁷⁵

“Mer resurser ska läggas på myndigheter och organisationer med förmåga att arbeta utifrån en bredare säkerhetsanalys med förebyggande våldspreventivt arbete och utifrån metoder som ökar den demokratiska dialogen och deltagandet.”¹⁷⁶

Sammanfattning: Ska Sverige ha värnplikt?

V	MP	S	C	L	M	KD	SD	Fi
Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej

¹⁷³ SVT. 26 mars 2022. Så tycker partierna om försvarspolitiken. Tillgänglig via:

<https://www.svt.se/special/sa-tycker-partierna-om-forsvaret/> (Hämtad 2022-05-30)

¹⁷⁴ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Sverigedemokraterna

¹⁷⁵ Partiprogram för Feministiskt initiativ 2019-2021, s. 225-226. Tillgänglig via:

https://feministisktinitiativ.se/wp-content/uploads/2020/09/partiprogram_feministiskt-initiativ_2019-2021.pdf (Hämtad 2022-05-30) och Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Feministiskt Initiativ

¹⁷⁶ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Feministiskt Initiativ

MÖRDARROBOTAR

Bakgrund: Vad är Mördarrobotar?

Mördarrobotar är helt autonoma vapensystem som kännetecknas av att de använder dödligt våld och styrs utan mänsklig inblandning. Ett exempel är förarlösa drönare som självständigt söker upp, identifierar och attackerar mål. Detta till skillnad från obemannade drönare som fjärrstyrs av någon långt bort. Redan idag finns defensiva helt autonoma vapen, såsom luftvärnsrobotar som skyddar ett specifikt område genom att skjuta ner missiler som avfyras dit, exempelvis den israeliska Iron Dome. Utvecklingen av offensiva vapensystem, alltså vapen som används för att initiera attacker, går snabbt framåt. Det är svårt att kunna spåra, granska och ha tillsyn i utvecklingen av dessa vapen men enligt en FN rapport (mars 2021) kan mördarrobotar redan ha använts 2020.¹⁷⁷

I Sverige finns Wallenberg Autonomous Systems and Software Programme (WASP). WASP är en satsning för forskning inom Artificiell intelligens (AI) och är ett samarbete mellan olika företag och universitet.¹⁷⁸ Ett forskningsområde inom WASP är hur AI kan användas i försvars- och säkerhetsfrågor.¹⁷⁹ Vapentillverkaren SAAB är en samarbetspartner och en anställd från SAAB-Combitech är projektledare till forskningsområdet.¹⁸⁰ WASP finansieras av Wallenberg stiftelsen, universitet och näringslivet.¹⁸¹

Minst 30 länder har uppmanat till för ett internationellt förbud och en majoritet av dem har drivit frågan om ett förbud inom FN.¹⁸² Ett förbud skulle likna de som redan finns gällande kemiska och biologiska vapen samt det förebyggande förbudet mot synförstörande laservapen, ett vapensystem som förbjöds innan den hade hunnit utvecklas. Förhandlingar och diskussioner om reglering och förbud mot mördarrobotar har pågått sedan 2014 inom FN:s konvention för särskilt inhumana vapen (Convention on Certain Conventional Weapons - CCW) men de har inte lett till några konkreta resultat.

¹⁷⁷ FN. 8 mars 2021. Final report of the Panel of Experts on Libya established pursuant to Security Council resolution 1973 (2011) s.17. Tillgänglig via <https://undocs.org/S/2021/229> (Hämtad 2022-05-31)

¹⁷⁸ Wallenberg AI, Autonomous Systems and Software Program - About Us. Tillgänglig via <https://wasp-sweden.org/about-us/> (Hämtad 2022-06-13)

¹⁷⁹ WASP - WARA-PS. Tillgänglig via <https://wasp-sweden.org/research/research-arenas/wara-ps-public-safety/> (Hämtad 2022-06-13)

¹⁸⁰ WASP - Research Arenas. Contacts for WASP Research Arenas. Tillgänglig via <https://wasp-sweden.org/research/research-arenas/> (Hämtad 2022-06-13)

¹⁸¹ Knut and Alice Wallenberg Foundation - Wallenberg Artificial Intelligence, Autonomous Systems and Software Program, WASP. Tillgänglig via <https://kaw.wallenberg.org/en/wallenberg-artificial-intelligence-autonomous-systems-and-software-program-wasp> (Hämtad 2022-06-13)

¹⁸² HRW. 10 augusti 2020. Stopping Killer Robots Country Positions on Banning Fully Autonomous Weapons and Retaining Human Control. Tillgänglig via <https://www.hrw.org/report/2020/08/10/stopping-killer-robots/country-positions-banning-fully-autonomous-weapons-and> (Hämtad 2022-05-31)

Den svenska regeringen har sagt att den vill att Sverige tar en ledande roll i frågan om ett förbud¹⁸³ men från att tidigare ha nämnts i utrikesdeklarationen fanns frågan inte med i någon av de två utrikesdeklarationer som presenterades 2022^{184,185}, något som tyder på att regeringen nedprioriterat frågan. Eftersom denna förändring skedde efter att Miljöpartiet lämnade regeringen är det ett tecken på att det var Miljöpartiet som prioriterade frågan inom regeringen.

Svenska Freds uppfattning

Svenska Freds är med i den globala kampanjen Stop Killer Robots och verkar för att Sverige ska ta en ledande roll för ett internationellt förbud. Vi vill se ett internationellt rättsligt bindande förbud mot mördarrobotar. En maskin ska inte få fatta beslut över liv och död.

Det grundläggande problemet med mördarrobotar är att de saknar mänsklig kontroll över hur de identifierar och väljer ut mål, samt hur de beslutar om att använda dödligt våld. Om mördarrobotar skulle bli verklighet skulle det radikalt förändra hur krig bedrivs. Om beslutet att använda dödligt våld flyttas från människa till maskin ställer det en rad etiska, moraliska, rättsliga och säkerhetsrelaterade frågor på sin spets. Tröskeln för att starta krig skulle sänkas då ledare inte skulle riskera sina egna soldaters liv. Redan idag har fjärrstyrd drönarkrigsföring som bedrivs från USA sänkt denna tröskel. Med mördarrobotar sänks den ytterligare och distansen, både den fysiska och mentala, mellan de ansvariga och konsekvenserna av besluten växer än mer. Mördarrobotar är sårbara för sabotage och cyberkrigsföring. Det skulle också bli svårt för en maskin att kunna särskilja mellan civila och soldater, i synnerhet om det gäller irreguljära krig, alltså krig där även icke-statliga aktörer är stridande parter. Det skulle bli svårt att uppfylla den folkrättsliga principen om ansvarsutkrävning då en maskin inte kan hållas juridiskt ansvarig. Det finns också risker att ledare kan använda mördarrobotar mot sin egen befolkning. Dessutom finns en risk att fördomar runt tex etnicitet och könsidentitet programmeras in i mördarrobotarna. Redan idag ser vi hur "smarta" apparater använder könsstereotypiska och rasistiska fördomar för att kategorisera människor.¹⁸⁶ Exempelvis ansiktsgenkänningsprogram som antingen inte känner igen eller blandar ihop svarta personers ansikten¹⁸⁷ eller algoritmer som

¹⁸³ Sydsvenskan – Linde, Ann; Lövin, Isabella. 3 november 2019. "Sverige ska ta en ledande roll i arbetet för ett förbud mot dödliga autonoma vapensystem.". Tillgänglig via <https://www.sydsvenskan.se/2019-11-03/sverige-ska-ta-en-ledande-roll-i-arbetet-for-ett-forbud-mot-dodliga-autonoma-vapensystem> (Hämtad 2022-05-31)

¹⁸⁴ Utrikesdeklarationen 16 februari 2022. Utrikesdeklarationen 2022. Tillgänglig via <https://www.regeringen.se/491b26/globalassets/regeringen/dokument/utrikesdepartementet/utrikesdeklarationen-2022.pdf> (Hämtad 2022-06-17)

¹⁸⁵ Utrikesdeklarationen 10 juni 2022. Utrikesdeklarationen juni 2022. Tillgänglig via <https://www.regeringen.se/49ce43/globalassets/regeringen/bilder/utrikesdepartementet/utrikesministern/utrikesdeklarationen-juni-2022.pdf> (Hämtad 2022-06-17)

¹⁸⁶ Stop Killer Robots. odaterad. Race and killer robots Digital dehumanisation and algorithmic bias. Tillgänglig via <https://www.stopkillerrobots.org/race-and-killer-robots/> (Hämtad 2022-05-31)

¹⁸⁷ Ramsay-Jones, Hayley. odaterad. Intersectionality and Racism. Tillgänglig via <https://www.stopkillerrobots.org/wp-content/uploads/2021/09/Intersectionality-and-Racism-Hayley-Ramsay-Jones.pdf> (hämtad 2022-05-31)

automatiskt klassar personer i kök som kvinnor.¹⁸⁸ Med mördarrobotar skulle dessa misstag ha dödliga konsekvenser.

Den tekniska utvecklingen går för snabbt för att framtagandet av internationell rätt ska hinna med. Sverige måste prioritera frågan och arbeta för ett rättsligt bindande förbud.

Vad tycker partierna?

Vänsterpartiet

Riksdagsledamöter inom partiet har tagit upp frågan och drivit på för att Sverige ska ta en ledande roll för att arbeta fram internationell reglering av mördarrobotar.^{189,190} I en riksdagsmotion inlämnad 2020 av flera ledamöter inom partiet uttrycks det att "Sverige bör arbeta för att de nordiska och baltiska länderna ska gå före när det gäller normerande lagstiftning och internationella konventioner när det gäller användning av artificiell intelligens för militära syften."¹⁹¹ I svar på Svenska Freds enkät menar partiet att det vill att Sverige jobbar för ett förbud mot autonoma vapen då "Autonoma vapensystem saknar förmågan till mänskliga avvägningar och bedömningar. Dessutom döljs vem som bär ansvar för t.ex. krigsbrott. Det finns också en överhängande risk för att trösklarna för att inleda krig och konflikter sänks."¹⁹²

Miljöpartiet

Riksdagsledamöter från miljöpartiet har tagit upp frågan i debatter och interpellationer.^{193,194} Miljöpartiet var dessutom det enda parti som tog upp frågan om mördarrobotar under den utrikespolitiska debatten i februari 2022.¹⁹⁵ Partiet har också

¹⁸⁸ Financial Times. Tech's Sexist Algorithms and How to Fix Them. Tillgänglig via <https://www.ft.com/content/d2a1ab08-f63e-11e7-a4c9-bbdefa4f210b> (Hämtad 2022-05-31)

¹⁸⁹ Interpellation 2017/18:21 av Stig Henriksson (V). Sveriges hållning till automatiserade vapensystem. Tillgänglig via https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/interpellation/sveriges-hallning-till-automatiserade-vapen-system_H51021 (Hämtad 2022-05-31)

¹⁹⁰ Interpellation 2017/18:20 av Stig Henriksson (V). Autonoma vapensystem. Tillgänglig via https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/interpellation/autonoma-vapensystem_H51020 (Hämtad 2022-05-31)

¹⁹¹ Motion 2020/21:597 av Håkan Svenneling m.fl. (V) Samarbetet i Norden och Baltikum, s.6. Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/samarbetet-i-norden-och-baltikum-_H802597 (Hämtad 2022-05-31)

¹⁹² Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Vänsterpartiet

¹⁹³ Motion 2017/18:2655 av Carl Schlyter (MP). Förbud autonoma dödliga vapensystem och reglera utvecklingen av artificiell intelligens. Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/forbud-autonoma-dodliga-vapensystem-och-regle-ra_H5022655 (Hämtad 2022-05-31)

¹⁹⁴ Skriftlig fråga 2017/18:285 av Rasmus Ling (MP). Autonoma vapensystem. Tillgänglig via: https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/autonoma-vapensystem_H511285 (Hämtad 2022-05-31)

¹⁹⁵ Utrikespolitisk debatt 16 februari 2022. fr.o.m. 4:15:40. Tillgänglig via https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/utrikespolitisk-debatt/utrikespolitisk-debatt_H9C120220216ud (Hämtad 2022-05-31)

lämnat in två motioner om ett förbud mot mördarrobotar.^{196,197} Partiet menar att Sverige bör "...arbeta för att upprätta en internationell ordning med syfte att reglera sådana vapensystem. Det slutliga målet ska vara ett globalt förbud."¹⁹⁸

Socialdemokraterna

Den socialdemokratiska regeringen har inte prioriterat frågan om mördarrobotar trots att utrikesminister Ann Linde skrev i en debattartikel att Sverige ska ta en ledande roll i arbetet.¹⁹⁹ I den utrikespolitiska deklarationen 12 februari 2020 stod det att "Sverige driver på inom ramen för konventionen om vissa konventionella vapen för ett effektivt internationellt förbud mot dödliga autonoma vapensystem som är oförenliga med folkrättens krav."²⁰⁰

I den utrikespolitiska deklarationen 12 februari 2022, den första sen Miljöpartiet lämnade regeringskoalitionen, nämns inte mördarrobotar alls. I en enkät som Svenska Freds skickade ut svarar Socialdemokraterna att "De internationella konventionerna kan behöva ses över för att vara aktuella och reglera även dessa typer av vapensystem."²⁰¹

Centerpartiet

Centerpartiet har inte tagit ställning i frågan om autonoma vapensystem. Partiet hänvisar till att alla vapen ska uppfylla folkrättsliga lagar och regler.²⁰²

Liberalerna

Liberalerna har inte drivit på frågan om förbud mot mördarrobotar sen diskussionerna i FN började 2014. Till skillnad från 2018 då Liberalernas försvarspolitiska talesperson Allan Widman menade att partiet var oroligt och ville se internationella konventioner på området²⁰³ har Liberalerna nu sagt att "Autonomi [inte] finns eftersom det alltid finns någon som bär ansvar, programmerar, laddar, fraktar vapnet dit det ska vara och på andra

¹⁹⁶ Motion 2017/18:2655 av Carl Schlyter (MP) Förbud autonoma dödliga vapensystem och reglera utvecklingen av artificiell intelligens. Tillgänglig via: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/forbud-autonoma-dodliga-vapensystem-och-reglera_H5022655 (Hämtad 2022-05-31)

¹⁹⁷ Motion 2020/21:2708 av Maria Gardfjell och Amanda Palmstierna (båda MP) Kraftsamling mot AI. Tillgänglig via https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/kraftsamling-for-ai_H8022708 (Hämtad 2022-05-31)

¹⁹⁸ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Miljöpartiet

¹⁹⁹ Sydsvenskan - Linde, Ann; Lövin, Isabella. 3 november 2019. "Sverige ska ta en ledande roll i arbetet för ett förbud mot dödliga autonoma vapensystem." Tillgänglig via <https://www.sydsvenskan.se/2019-11-03/sverige-ska-ta-en-ledande-roll-i-arbetet-for-ett-forbud-mot-dodliga-a-autonoma-vapensystem> (Hämtad 2022-05-31)

²⁰⁰ Utrikesdeklarationen. 12 februari 2020. Utrikesdeklarationen 2020 s.8. Tillgänglig via <https://www.regeringen.se/tal/2020/02/utrikesdeklarationen-2020/> (Hämtad 2022-05-31)

²⁰¹ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Socialdemokraterna

²⁰² Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Centerpartiet

²⁰³ Intervju Allan Widman 2018 i Svenska Freds Valgranskning 2018. 11 april 2018. *Säkert? Valgranskning 2018* s.37. Tillgänglig via <https://www.svenskafreds.se/app/uploads/2018/07/valgranskning-2018.pdf> (Hämtad 2022-05-31)

sätt tillhandahåller dess funktion.”²⁰⁴ Detta kan tolkas som en svängning från att uppfatta autonoma vapen som en oroande utveckling till att mena att det inte behövs någon satsning på reglering eller förbud alls på området.

Moderaterna

Moderaterna vill att Sverige hänger med i den globala utvecklingen inom AI och då även när det gäller det militära försvaret. De vill satsa på forskning inom försvaret, inom AI och maskininlärning samt att staten ska matcha upp WASP, alltså att staten ska bidra med samma summa som stiftelsen och näringslivet investerar i WASP.²⁰⁵ Dock vill de att Sverige också tar en ledande roll för att skapa nya internationella lagar och regler för rustningskontroll; alltså begränsningar för utveckling, produktion, lagring, spridning och användning av autonoma vapen.²⁰⁶

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna vill att Sverige arbetar fram en konvention inom FN för reglering av mördarrobotar när det gäller användande, spårbarhet, moraliska gränsdragningar och mänskligt ansvarsutkrävande.²⁰⁷ I ett enkätsvar menar partiet att det vill följa utvecklingen och agera utefter behov. De uttrycker också oro kring sårbarheten för cyberattacker.²⁰⁸

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna vill inte ha ett förbud mot mördarrobotar då partiet anser att de stater som utvecklar dessa system inte skulle gå med på det. Istället vill de se “realistiska begränsningar som kan åstadkommas och att involvera de stater som är ledande inom dessa system”.²⁰⁹

²⁰⁴ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Liberalerna

²⁰⁵ Moderaterna. 21–24 oktober 2021. Moderaternas Arbetsstämma Nu får vi ordning på Sverige s.305. Tillgänglig via <https://moderaterna.se/app/uploads/2021/09/Stammohandlingar-Arbeitsstamman-2021.pdf> (Hämtad 2022-05-31)

²⁰⁶ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Moderaterna

²⁰⁷ Motion 2021/22:3883 av Lars Adaktusson m.fl. (KD). Utgiftsområde 5 Internationell samverkan s4, 18.

Tillgänglig via

https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-5-internationell-samverkan_H9023883 (Hämtad 2022-05-31)

²⁰⁸ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Kristdemokraterna

²⁰⁹ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 – Sverigedemokraterna

Feministiskt Initiativ

Feministiskt initiativ vill se ett förbud mot mördarrobotar och uttrycker detta i sitt partiprogram.²¹⁰ Partiet vill att frågan prioriteras och menar att de “stöttar också helhjärtat den internationella kampanjen: Campaign to Stop Killer robots”²¹¹

Sammanfattning: Ska Sverige jobba för ett förbud mot mördarrobotar?

Fi	V	MP	S	C	L	M	KD	SD
Ja	Nja - reglering	Ja	Nja	Nej	Nej	Nja - reglering	Nja - reglering	Nej

KÄRNVAPENNEDRUSTNING

De flesta partierna är ense om behovet av att arbeta mot kärnvapen, men vilka ansträngningar och strategier partierna ser framför sig, samt hur de själva drivit frågan, skiljer sig tydligt åt. Vissa ser kärnvapen som något som vi får acceptera och att det framförallt handlar om att begränsa nya stater från att anskaffa kärnvapen. Andra ser möjligheten att genom FN:s kärnvapenförbud arbeta för förbud och nedrustning.

Bakgrund: Hur ser utvecklingen och den internationel lagar ut runt kärnvapen ?

Kärnvapen har använts i krig två gånger, båda i slutet av andra världskriget. Den 6 och 9 augusti 1945 fälde USA atombomber över de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki. Idag har nio stater tillsammans över 12 700 kärnvapen, varav 3 730 är operativt utplacerade och av dessa är ca 2 000 amerikanska, ryska, brittiska och franska i så kallad högsta beredskap, redo att användas med kort varsel.²¹²

Idag finns det fyra stycken internationella multilaterala avtal som reglerar kärnvapeninnehav och kärnvapennedrustning.

- **Icke-spridningsavtalet** från 1968 som syftar till nedrustning och till att förhindra spridning av kärnvapen. Fem av nio kärnvapenstater är med i avtalet, Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA. De fyra övriga kärnvapenstaterna, Indien, Israel, Nordkorea och Pakistan, är inte med i avtalet. De icke-kärnvapenstater som

²¹⁰ Feministiskt Initiativ. 2021. Partiprogram För Feministiskt Initiativ s. 229. Tillgänglig via <https://feministisktinitiativ.se/wp-content/uploads/2022/04/partiprogram.pdf> (Hämtad 2022-05-31)

²¹¹ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Feministiskt Initiativ

²¹² Federation of American Scientists, 2022, **Status of World Nuclear Forces**, Tillgänglig via; www.fas.org/issues/nuclear-weapons/status-world-nuclear-forces/ (2022-05-31)

är med i avtalet har förbundit sig att inte utveckla eller ta emot kärnvapen, mot att de fem kärnvapenstaterna nedrustar sina kärnvapen.²¹³ Icke-spridningsavtalet förbjuder dock inte hot om att använda eller att faktiskt använda kärnvapen för de fem kärnvapenstater som är med i avtalet. Avtalet kallas ofta för hörnstenen inom internationell nedrustningspolitik.

- **Provsprängningsavtalet och Provstoppsavtalet reglerar** kärnvapenprovsprängningar. Det första är det partiella provsprängningsavtalet (PTBT) från 1963 och det andra är det fullständiga provstoppsavtalet (CTBT) från 1996. Det partiella provsprängningsavtalet (PTBT) förbjuder provsprängningar i atmosfären, under vattnet och i rymden. Det fullständiga provstoppsavtalet (CTBT) förbjuder provsprängningar ovan och under mark, under vattnet, i rymden samt provsprängningar för fredliga syften. Det senare avtalet har ännu inte trätt i kraft, men uppehåll i provsprängningar av kärnvapen accepteras av alla stater, förutom Nordkorea.²¹⁴
- **FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen** (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW) trädde i kraft den 22 januari 2021 och är det första globala avtal som kategoriskt förbjuder kärnvapen för alla länder. Konventionen utvecklades bland annat för att stärka den internationella rätt som styr kärnvapennedrustning. Konventionen förbjuder förutom innehav, tillverkning, anskaffning eller testning av kärnvapen även att lagra, utplacera, överföra, ta emot, stationera, använda eller hota med kärnvapen, eller på något annat sätt hjälpa till med eller uppmuntra några av dessa förbjudna aktiviteter.²¹⁵ Det är också det första avtal som skapar ett ramverk för att uppnå en fullständig och verifierbar nedrustning av kärnvapen, och som inkluderar stöd till kärnvapenöverlevare samt sanering av kontaminerad mark och miljö.²¹⁶

Svenska Freds uppfattning

Svenska Freds har mycket länge arbetat för kärnvapennedrustning och var del av den rörelse som förhindrade att Sverige skaffade kärnvapen på 50- och 60-talet. Som en del av den internationella kampanjen ICAN driver Svenska Freds att Sverige ska skriva på och ratificera FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen. Historien visar att förbud mot vapen leder till nedrustning. Det kan vi se av konventionerna som förbjuder kemiska och biologiska vapen, personminor och klustervapen. Vapen som har förbjudits genom avtal ses i högre grad som olagliga även bland stater som inte är med i avtalen. Vapnen tappar sin politiska status och resurser för att tillverka och underhålla dem. Vapentillverkare får därmed svårare att producera vapnen och tillverkning skadar företagens anseende. Många

²¹³ Lär om kärnvapen, 2021, **Icke-spridningsavtalet**, NPT, Tillgänglig via: www.laromkarnvapen.se/politik/icke-spridningsavtalet-npt/ (2022-05-31)

²¹⁴ Lär om kärnvapen, 2021, **Provstoppsavtalet**, Tillgänglig via: www.laromkarnvapen.se/politik/provstoppsavtal/ (2022-05-31)

²¹⁵ International campaign to abolish nuclear weapons (ICAN), 2021, **Så här fungerar FN:s förbud mot kärnvapen**, sid. 5 Tillgänglig via: www.slmk.org/wp-content/uploads/2021/04/Sa_har_funkar_TPNW_2021.pdf

²¹⁶ International campaign to abolish nuclear weapons (ICAN), 2021, **Så här fungerar FN:s förbud mot kärnvapen**, sid. 1 Tillgänglig via: www.slmk.org/wp-content/uploads/2021/04/Sa_har_funkar_TPNW_2021.pdf

banker och andra finansiella institut världen över har redan slutat investera i företag som producerar kärnvapen för att leva upp till den nya internationella lagstiftningen och för att ta avstånd från alla massförstörelsevapen.²¹⁷

De ovan nämnda avtalen utgör ett samlat ramverk för den internationella rätten runt kärnvapen och stärker varandra. Icke-spridningsavtalet i sig räcker inte för att åstadkomma nedrustning och historien har visat att detta avtal inte har varit tillräckligt för att nå sitt långsiktiga mål om total nedrustning samt leda till förhandlingar om verklig nedrustning. De fem officiella kärnvapenstaterna inom icke-spridningsavtalet har även kommit att använda avtalet som ett argument för deras "rätt" att inneha kärnvapen och investerar enorma summor i att modernisera sina vapen. Genom sitt absoluta förbud mot kärnvapen förstärker därmed FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen snarare icke-spridningsavtalet och hjälper till att genomföra det. Icke-spridningsavtalet är utformat som ett ramverk att bygga vidare på. Därför har stater tagit fram nya avtal för att genomföra icke-spridningsavtalets målsättningar, såsom provstoppsavtalet (CTBT) och nu FN:s kärnvapenförbud, som ska hjälpa till att genomföra icke-spridningsavtalets krav på total nedrustning

Sveriges regering beslutade 2019 att inte gå med i FN:s kärnvapenförbud och det är första gången någonsin som Sverige står utanför ett multilateralt nedrustningsavtal. Sverige är samtidigt med i de andra konventioner som kärnvapenförbudet bygger på. Den utredning som regeringen utlyste och som sägs ligga som grund till beslutet att inte gå med har fått stark kritik från många håll²¹⁸. Utredningen innehåller stora brister och utelämnar viktiga aspekter. Utredningen status är även den otydlig då den inte har ett SOUNummer som officiella statliga utredningar vanligtvis har²¹⁹.

Vad tycker partierna?

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet är kritiskt till att Sverige ännu inte har skrivit under och ratificerat FN:s kärnvapenförbud och vill att Sverige omgående gör det. Vänsterpartiet anser att konventionen leder till att ifrågasätta normen om kärnvapen som ett legitimt vapen i krig, gör innehavarna till avvikare och att den inte står i motsättning till idén om icke-spridning, provstopp eller annat som görs för att förhindra att kärnvapen används och sprids. Enligt partiet är det en konvention för en fredligare värld som Sverige bör ta ställning för.²²⁰

Vänsterpartiet anser att Sveriges historia av militär alliansfrihet lett till en unik röst som bör användas ännu tydligare för global kärnvapenedrustning och att frågan i högsta grad hör hemma i en feministisk utrikes- och säkerhetspolitik. Vänsterpartiet vill även, som

²¹⁷ Ibid

²¹⁸ Svenska läkare mot kärnvapen hemsida, 2019, **Remissyttranden**, Tillgänglig via: www.slmk.org/vad-vi-gor/fns-karnvapenforbud/remissyttranden/ (2022-05-31)

²¹⁹ Oscarsson, Stina, 2019, **Skickligt dolt bakom sekretessen**, Tillgänglig via: www.etc.se/kultur-noje/skickligt-dolt-bakom-sekretessen (2022-05-31)

²²⁰ Svenneling, Håkan (V), 2022, Riksdagsdebatt om vissa säkerhetspolitiska frågor (Betänkande 2021/22:UU11); Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/vissa-sakerhetspolitiska-fragor_H901UU11?fbclid=IwAR1CFWsg_BBOsVNmGkWu4XOWxmcHfya9SnpetNRWU94NFIn3EI09PfeHRqI (2022-05-31)

enskilt land såväl som medlem i EU och FN, agera för att Europa och Mellanöstern²²¹ ska bli kärnvapenfria zoner.^{222 223} Partiet anser även att kärnvapenfria zoner bör införas i Norden, i Arktis och i Östersjön.²²⁴ Vänsterpartiet röstade för den motion som Miljöpartiet lade fram i samband med att regeringen ansökte om ett svenskt Natomedlemskap. Motionen föreslog bland annat att införa en lag om förbud mot kärnvapen på svensk mark samt förbud mot deltagande i Natos kärnvapenaktiviteter.²²⁵

Miljöpartiet

Miljöpartiet vill se en avveckling av kärnvapen och andra massförstörelsevapen.²²⁶ Miljöpartiet anser att tillgången till kärnvapen utgör ett av de allvarligaste säkerhetshoten i vår tid, med potential att fullständigt utplåna mänskligheten och annat liv på jorden.²²⁷ Miljöpartiet vill därför att Sverige ska ansluta sig till FN:s kärnvapenförbud. Miljöpartiet vill därmed att Sverige ska fortsätta arbeta för global nedrustning, särskilt kärnvapen som partiet beskriver som "ett existentiellt hot mot mänskligheten". Partiet svarar i vår enkät att det är "oroat över att Sveriges viktiga arbete för nedrustning av kärnvapen kommer att försvåras om vi är medlemmar i en kärnvapenallians som Nato".²²⁸

Efter att regeringen lämnat in Sveriges Natoansökan den 18 maj 2022, lade Miljöpartiet fram en riksdagsmotion som kräver att Sverige bland annat bör instifta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen på svensk mark, att Sverige inte ska ingå i Natos Nuclear Planning Group eller delta i Natos nuclear sharing samt att Sverige inom Nato ska verka för principen om "No First Use".^{229 230}

²²¹ Idag finns flera områden i världen som utgör kärnvapenfria zoner: Latinamerika och Karibien, södra Stilla Havet, Sydostasien, Mongoliet, Centralasien, Österrike och Afrika. Därtill finns det inom de slutdokumenten som förhandlades fram av icke-spridnings avtalets översynskonferens 2010 ett mandat att påbörja förhandlingar om en massförstörelse fri zon i Mellanöstern (som dock inte kunnat införlivas).

²²² Motion till riksdagen 2021/22:449 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V), En feministisk utrikes- och säkerhetspolitik(V) Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H902449 (2022-05-31)

²²³ Svenneling, Håkan (V), 2022, Riksdagsdebatt om Vissa säkerhetspolitiska frågor (Betänkande 2021/22:UU11); Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/vissa-sakerhetspolitiska-fragor_H901UU11?fbclid=IwAR1CFWsg_BBQsVNmGkWu4XOWxmcHfya9SnpetNRWU94NFIn3EJo9PfeHRqI (2022-05-31)

²²⁴ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Vänsterpartiet

²²⁵ Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20, 9 juni 2022, Nato och arbetet mot kärnvapen, sid. 5, Tillgänglig via: www.data.riksdagen.se/fil/6A975D59-B80D-42DC-8713-EAE40620F03A (2022-06-13)

²²⁶ Miljöpartiet.se, 2021, Fred och säkerhet; Tillgänglig via: www.mp.se/om/partiprogram/varlden/ (2022-05-31)

²²⁷ Ferm, Maria (MP), 2022, Riksdagsdebatt om Vissa säkerhetspolitiska frågor (Betänkande 2021/22:UU11); Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/vissa-sakerhetspolitiska-fragor_H901UU11?fbclid=IwAR1CFWsg_BBQsVNmGkWu4XOWxmcHfya9SnpetNRWU94NFIn3EJo9PfeHRqI (2022-05-31)

²²⁸ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Miljöpartiet

²²⁹ Nato har inga begränsningar för när eller hur kärnvapen skulle användas, inklusive användning av kärnvapen för en första attack

²³⁰ Motion till riksdagen 2021/22:4740 av Per Bolund m.fl. (MP), Nato och arbetet mot kärnvapen (väckt enligt 9 kap. 15 § riksdagsordningen med anledning av händelse av större vikt), Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/nato-och-arbetet-mot-karnvapen-vackt-enligt-9_H9024740 (2022-06-10)

Centerpartiet tycker att kärnvapennedrustning främst ska ske inom ramen för icke-spridningsavtalet och att det viktigaste är att det görs på ett kontrollerat sätt och med verifikationsprocesser, de vill säga de processer som finns för att säkerställa att stater inte utvecklar kärnvapen.²³⁷

Centerpartiet vill att Sverige ska vara en tydlig röst i nedrustningsarbetet och pådrivande för att reducera kärnvapenhotet samt medverka till vad de kallar en "balanserad nedrustning". Centerpartiet vill därmed stärka de avtal och samarbeten som finns och inte riskera att störa dessa, det vill säga arbete för att upprätthålla och utveckla icke-spridningsavtalet. Centerpartiet vill att översynskonferensen för icke-spridningsavtalet, som ska hållas i augusti 2022, ska leda till att nya krav tillkommer för att höja trösklarna för användning av kärnvapen. Partiet vill även arbeta för att provstoppsavtalet träder i kraft.²³⁸

Centerpartiet stöttade inte Kristdemokraternas utskottsinitiativ i riksdagens om att stoppa regeringen från att delta som observatörer under FN:s kärnvapenförbud första statspartsmöte i juni 2022. Partiet drev dock igenom att regeringen inte fick uttrycka något slags stöd för konventionen och vara tydlig med att Sverige inte avser att ratificera konventionen.²³⁹

Centerpartiet stod däremot bakom riksdagens utrikesutskotts förslag att avslå Miljöpartiets motion om att bland annat införa en lag om förbud mot kärnvapen på svensk mark samt förbud mot deltagande i Natos kärnvapen aktiviteter.²⁴⁰

Liberalerna

Liberalerna vill inte skriva under FN:s konvention om förbud mot kärnvapen, då de anser att det är praktiskt ogenomförbart och skulle försvåra för Sveriges samarbete med Nato och USA. Så länge Ryssland, Kina och Nordkorea har kärnvapen vill partiet att även västländer ska besitta samma vapen. Partiet framhåller att nedrustning måste ske ömsesidigt och anser i nuläget inte att FN:s kärnvapenförbud kommer kunna bidra till en sådan ömsesidig nedrustning. De menar att konvention skulle slå ensidigt mot Sveriges allierade. Liberalerna vill att nedrustningen ska ske via icke-spridningsavtalet.²⁴¹

Liberalerna ställde sig bakom Kristdemokraternas utskottsinitiativ i riksdagens utrikesutskott om att stoppa den socialdemokratiska regeringen från att närvara som observatör på första statspartsmötet för FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen i juni 2022.

www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/vissa-sakerhetspolitiska-fragor_H901UU11?fbclid=IwAR1CFWsg_BBOsVNmGkWu4XOWxmcHfyag9SnpetNRWU94NFIn3EJo9PfeHRqI (2022-05-31)

²³⁷ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Centerpartiet

²³⁸ Motion till riksdagen 2021/22:3246 av Kerstin Lundgren m.fl. C, **Internationellt samarbete i en ny tid**, Tillgänglig via:

www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/internationellt-samarbete-i-en-ny-tid_H9023246/html (2022-05-31)

²³⁹ Lundgren, Kerstin, 2022, **Nato och arbetet mot kärnvapen**, anf.160, Tillgänglig via:

www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nato-och-arbetet-mot-karnvapen_H901UU20 (2022-06-20)

²⁴⁰ Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20, 9 juni 2022, **Nato och arbetet mot kärnvapen**, sid. 5, Tillgänglig via: www.data.riksdagen.se/fil/6A975D59-B80D-42DC-8713-EAE40620F03A (2022-06-13)

²⁴¹ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Liberalerna

Liberalerna avslag miljöpartiets motion om att bland annat införa en lag om förbud mot kärnvapen på svensk mark samt förbud mot deltagande i Natos kärnvapen aktiviteter.²⁴²

Moderaterna

Moderaterna anser att Sverige ska värna existerande processer, som icke-spridningsavtalet. Som medlem av Nato menar Moderaterna att Sverige kommer få tillgång till nya forum för dialog med flera av världens kärnvapenmakter där Sverige kommer kunna vara aktivt i arbetet för rustningskontroll och nedrustning. Sverige ska enligt partiet inte stödja initiativ som FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen då de menar att det bara riskerar att gynna auktoritära länder med kärnvapen.²⁴³

Moderaterna anser att FN:s kärnvapenförbud är ett "kvalificerat stickspår"²⁴⁴ då inte kärnvapenstaterna är med i processen, allra minst Ryssland. Moderaterna hänvisar till att den utredning som gjordes av förbudet indikerar att konventionen inte kommer att medföra nedrustning av några kärnvapen då inga av de länder som i dag har kärnvapen står bakom initiativet. Moderaterna anser också att möjligheterna till uppföljning av avtalet är små. Konventionen riskerar enligt partiet till och med att vara kontraproduktiv, eftersom det enligt partiet underminerar det existerande icke-spridningsavtalet.²⁴⁵

Moderaterna ställde sig bakom Kristdemokraternas utskottsinitiativ i riksdagens utrikesutskott om att stoppa den socialdemokratiska regeringen från att närvara som observatör på det första statspartsmötet för FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen i juni 2022.

Moderaterna stod även bakom riksdagens utrikesutskottsförslag att avslå miljöpartiets motion om att bland annat införa en lag om förbud mot kärnvapen på svensk mark samt förbud mot deltagande i Natos kärnvapen aktiviteter.²⁴⁶

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna är emot FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Partiet anser att förbudet skulle äventyra Sveriges nationella säkerhet och ingångna försvarssamarbeten och anser att icke-spridningsavtalet är det viktigaste multilaterala instrumentet för att reglera spridning och nedrustning av kärnvapen. Sverige ska enligt Kristdemokraterna verka för nedrustning inom denna ram. Kristdemokraterna säger att FN:s kärnvapenförbud riskerar att bidra till att världen blir en mer osäker plats då ingen av de fem officiella kärnvapenstaterna har undertecknat konventionen och inte heller kommer att göra det så länge stater som Nordkorea och Iran står utanför. Kristdemokraterna anser att förbudet

²⁴² Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20, 9 juni 2022, **Nato och arbetet mot kärnvapen**, sid. 5, Tillgänglig via: www.data.riksdagen.se/fil/6A975D59-B80D-42DC-8713-EAE40620F03A (2022-06-13)

²⁴³ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Moderaterna

²⁴⁴ Wallmark, Hans, 2022, **Riksdagsdebatt om vissa säkerhetspolitiska frågor** (Betänkande 2021/22:UU11); Tillgänglig via:

www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/vissa-sakerhetspolitiska-fragor_H901UU11?fbclid=IwAR1CFWsg_BBQsVNmGkWu4XOWxmcHfya9SnpetNRWU94NFIn3EJ09PfeHRqI (2022-05-31)

²⁴⁵ Ibid

²⁴⁶ Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20, 9 juni 2022, **Nato och arbetet mot kärnvapen**, sid. 5, Tillgänglig via: www.data.riksdagen.se/fil/6A975D59-B80D-42DC-8713-EAE40620F03A (2022-06-13)

skulle leda till en "ensidig avveckling" av västvärldens kärnvapen, något som beskrivs som "ansvarslöst".²⁴⁷

Kristdemokraterna är även emot att regeringen ska delta som observatör på FN:s kärnvapenförbuds första statspartmöte och har aktivt arbetat emot det. Den 9 december 2021 lade Kristdemokraterna fram ett så kallat utskottsinitiativ i riksdagens utrikesutskott, med målet att få en riksdagsmajoritet att förhindra regeringen att delta som observatör på mötet, samt förhindra regeringen från att underteckna och ratificera konventionen.²⁴⁸

Kristdemokraterna avslag också Miljöpartiets riksdagsmotion om att bland annat införa en lag om förbud mot kärnvapen på svensk mark samt förbud mot deltagande i Natos kärnvapen aktiviteter.²⁴⁹

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna vill att Sverige främst ska arbeta för kärnvapennedrustning inom ramen för icke-spridningsavtalet och att detta sker på ett vad partiet kallar ett kontrollerat sätt och med verifikationsprocesser.²⁵⁰

Sverigedemokraterna förespråkar avspänning och nedrustning av kärnvapen. Men anser att det, utifrån dagens säkerhetspolitiska läge, gäller att vara pragmatisk och realistisk.²⁵¹ Enligt Sverigedemokraterna har det, sedan kärnvapen introducerades, varit Natos kärnvapen som i demokratiska staters tjänst avskräckt diktaturena och därmed förhindrat ett nytt världskrig.²⁵²

Sverigedemokraterna vill inte att Sverige ska underteckna FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. De anser att det skulle vara direkt oansvarigt att göra det och kunna försätta Sverige i ett mycket farligt läge. Ett svenskt observatörskap till konventionen skulle, enligt partiet, troligen skada viktiga relationer till Sveriges samarbetsländer. Konventionen i sig är kontraproduktiv utifrån dess mål att förhindra kärnvapnens användning, enligt Sverigedemokraterna. Partiet skriver dessutom att den är i sig på flera områden undermålig, vilken de säger att regeringens egen utredare också kom fram till.²⁵³

Sverigedemokraterna anser även att sannolikheten är låg om inte obefintlig, att FN:s t kärnvapenförbud skulle få en normativ effekt samt få de odemokratiska kärnvapenstaterna att rusta ned.²⁵⁴

²⁴⁷ Adaktusson, Lars och Oscarsson, Mikael, 2021, "Splittring i S hot mot Sveriges säkerhet"; Tillgänglig via: www.svd.se/a/34oVaP/splittring-i-s-hot-mot-sveriges-sakerhet?metering=offer-abroad (2022-05-31)

²⁴⁸ Ibid

²⁴⁹ Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20, 9 juni 2022, **Nato och arbetet mot kärnvapen**, sid. 5, Tillgänglig via: www.data.riksdagen.se/fil/6A975D59-B80D-42DC-8713-EAE40620F03A (2022-06-13)

²⁵⁰ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Sverigedemokraterna

²⁵¹ Motion till riksdagen 2021/22:2583 av Björn Söder m.fl. (SD), **Ryssland**, Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/H9022583 (2022-05-31)

²⁵² Emilsson, Aron (SD), Riksdagsdebatt om vissa säkerhetspolitiska frågor - Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU11, anförande 42, Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/vissa-sakerhetspolitiska-fragor_H901UU11 (2022-06-13)

²⁵³ Emilsson, Aron (SD), 2022, Riksdagsdebatt om Vissa säkerhetspolitiska frågor (Betänkande 2021/22:UU11); Tillgänglig via: www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/debatt-om-forslag/vissa-sakerhetspolitiska-fragor_H901UU11?fbclid=IwAR1CFWsg_BBQsVNmGkWu4XOWxmcHfya9SnpetNRWU94NFIn3EI09PfeHRqI (2022-05-31)

²⁵⁴ Ibid.

Sverigedemokraterna ställde sig bakom Kristdemokraternas utskottsinitiativ i riksdagens utrikesutskott om att förhindra att den socialdemokratiska regeringen deltar som observatör vid det första statspartsmötet för FN:s kärnvapenförbud.

Sverigedemokraterna stod även bakom riksdagens utrikesutskotts förslag att avslå miljöpartiets motion om att bland annat införa en lag om förbud mot kärnvapen på svensk mark samt förbud deltagande i Natos kärnvapen aktiviteter.²⁵⁵

Feministiskt initiativ

Enligt Feministiskt initiativ bör Sverige genast ratificera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen och verka för global nedrustning av kärnvapen. Det är enligt partiet bokstavligen en fråga om liv och död och vår planets överlevnad. Nu när Sverige ansökt om att gå med i Nato anser partiet att Sverige bör verka för kärnvapennedrustning inom Nato och uppmana de största kärnvapenmakterna, Ryssland och USA, att återgå till och påskynda processen med att rusta ner inom Icke-spridningsavtalet.²⁵⁶

Ska Sverige ansluta sig till FN:s konvention om ett förbud mot kärnvapen?

V	MP	S	C	L	M	KD	SD	Fi
Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	nej	Nej	Ja

²⁵⁵ Utrikesutskottets betänkande 2021/22:UU20, 9 juni 2022, **Nato och arbetet mot kärnvapen**, sid. 5, Tillgänglig via: www.data.riksdagen.se/fil/6A975D59-B80D-42DC-8713-EAE40620F03A (2022-06-13)

²⁵⁶ Svar på Svenska Freds säkerhetspolitiska enkät inför valet 2022 - Feministiskt Initiativ